Таряашадта гүн зүрхэнэй юрөөл!

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ

...АН ЗАЛАА" ФОНТАНАЙ ДЭРГЭДЭ...

(ДОМОГ)

...ороohотой
...залаа харахадам —
...киртэ
... дуhалаа сэсэргээ:
... Буряадайм
...ла, майла хэдаар
...нэбшын
... залаа энэ мүн»,—гээд
...шэбшэн,
...жэмэй аялга доро
...юг
...ансаараа ябахадам,
...эрни
... ерэн:
... хара,
...хэлэнэгүйб,
... залаа,— гэбэ бардам.
...ряаша

Арсалдаа манай арайл соносоод,
Абяагүйхэн дүтэлжэ,
Шагнан миhэрэн байтараа,
Табаяа hарбайн:
— Тала нүхэдни,—гэбэ
огсомоор,—
Таанар яабат —
Шашалдаха үлүүл —
Баран хамтараад,
Аржагар ороohотой
Алтанхан энэ залаа ургуулан,
Агуу орондоо
Арадайнгаа нэрэhээ бэлэглээлди...
...Анда нүхэртэеэ
Арсалдаагаа мартаад, бултуулан
Мүнгэхэн дуhалайнь
Мүшэр доро зогсоо бэлэйлди...

Москва, ВДНХ.

ИВАЛГЫН ҮРГЭН ТАЛАДА. **Комбайнер Владимир Будаев ур гаса хуряалгын эхилhэндэ угаа ехэ баяртай.**

...ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...СС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...191 (10252) | 1963 оной августын 14, среда | Сэн 2 мүнгэн

ХУРЯАЛГЫН ХАhА—АЖАЛАЙ БАЯР

...ашан!
...эгээ хуушанай үгэ мүр... нөө үеын оло олон мэр... энэй нэрэнүүд соо бү... хүндэтэй, шэнэ удхатай ...оложо ябалсана. Таряа... баярынь ажалдаа, тэрэ... ролдолгонь ургасадаа, ...эринь халуун хаhа ху...на эхилхэдэə.

...э байдаг, иимэ үе ерээл...

...ын «Октябрь» совхозой ...нернууд Александр. Вла... Николай Гаськовууд ...найнгаа түрүүшын мүр... гаргажа, эхин үдэртөө ...хорин гектар таряа уна...

..., Бэшүүр болон Мухар..., Баргажан, мүн Хэжэн... Сэлэнгэhээ хуряалгын ...н тухай баяртай мэдээ... ...рожо байна.

...өө жэл хабарай тарилга ...жэлнүүдтэ орходоо ни... оройтожо хэгдэhэншье ...н дулаан, бороотой бай... ...ряанай ургаха, эдеэшэ... ...гайхалтай түргэн байба. ...й хэдыхэн халуун үдэ... ...ургасын эдеэшэхэ боло... ...уришье түргэдөө. Нигээд ...а үдэр часай үнэ сэн... ...кэмнэшэгүй ехэ, сагаа ми... ...бүхэнөөр тоолохо ушар... ...логдоно.

... үдэрэйнгөө номерые ...редакци таряашадта зо...а. Танай, нүхэд таряа... ...ажалай халуун хаhын ...энтэй дашарамдуулан, ...бликымнай түрүү хүнүүд ...тын юрөөл үргэжэ, аба... ...ялга, урдаа байhан хэрэг ... хүсэд hайнаар дүүргэ... ...ай хүсэнэ.

...д энэ жэлэймнай уялга ...е, харюусалгатайшье даа. 8,5 миллион пүүд таряа гүрэндөө тушаагаад, үрhэ хүрэнгөөе дүүрэн хангаха, хүн зонойнгоо эдихэ таряагаар хүсэд байха, малдаа эдюулхэ ороохо hайтар бэлэдхэхэ—иимэ уялга абаhан байнабди. Мухар-Шэбэрэй управлениин таряашад республика дотороо hайхан жэшээ харуулаа. Тэдэ аяар 400 мянган центнер гү, али 2,5 миллион пүүд талха гүрэндөө оруулхань. Мухар-шэбэрэйхинэй жэшээгээр Хоринн управлениин совхоз, колхозууд 250 мянган центнер, баргажанаархин 110 мянган центнер ороохо, хяагта-сэлэнгээрхин 180 мянган центнер таряа гүрэндөө худалдахань... Бодоод үзээбди, манай республика иимэ уялга хэзээ абаагүй hэм! Энэ уялга абахын тула танай, нүхэд таряашад, ажалай эршэ айхабтар ехэ байха ёhотой байгаа. Энэ эршэмнай манай партиин Центральна Комитедэй бэелүүлhэн ехэ ехэ хэмжээ оролдолгоhоо эхи түрүүтэй, хүдөө ажахые партийна хүтэлбэрилгын шэнэдхэгдэhэнэй ашa мүн байна. Тиимэ тула манай бэелүүлхэ уялга партиин оролдолгодо харюу болохо нангин удхатай.

Республикын түрүү хүнүүд таанарта, таряашад, халуун юрөөлөө хэлэхын саада тээ таанадтай хамта гүрэнэйнгөө үмэнэхи уялгаяа дүүргэхын түлөө тэмсэхээр бэлэн байhанаа мэдүүлнэ. Хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэд олоороо комбайнернууд, трактористнууд болоод, мүн хуряалга дээрэ бэшэ бэшэшье ажал хэхэ гэжэ хүдөө гараа. Теэд хотын зүгhөө туhаламжын хэдышье ехэ мүртэнь, хуряалгын амжалта хүдөөгэй хүдэлмэрилэгшэдөөр бүри мүhэн шиидхэгдэхэ байhаниинь элитэ. Иимэ тула мүнөө таряа хуряалга hайнаар, түргөөр хэхын тула ехэхэн бэлэдхэл хэхэ хэрэгтэй. Энэ жэлэй хуряалгые богонихон болзор соо, гээлтэ хоролтогүйгөөр дүүргэхэ хүсэд аргатайбди. Шэнэ трактор, комбайнууд мүнөө жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиhээ олоор абтаа. Хуряалгые түргэнөөр үнгэргэхэ эрхим дүй дүршэл оронойн түрүүшүүл харуулжа, баян зэбсэг болгон бидэнэй гарта үгөө. Бүхэсоюзна социалис мүрысөө үүдхэгшэ Кубаниин таряашад энэ талаар hүрхэй hайн жэшээ харуулаа.

Иимэ ехэ аргатай байhанаа тоолохын хажуугаар, зарим колхоз, совхозууд хуряалгада бэлэдхэлээ үшөө дүүргээдүй hууна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Хуряалгын агрегадуудые үргэн мүртэй болгохо түхеэрэлгэ олон газарта хэгдэнэгүй. Үдын совхозой механизаторнуудай энэ талаар ехэ юумэ хэжэ байхадань, хажуудахи Анаагай совхоздо юушье хэгдээгүй байна. Тиихэдэнь Хоринн совхоз, колхозуудай управлени, тэрэнэй инженернүүд hанаа амар hуужа байха юм.

Саг хүлеэхэгүй. Таряа хадалга мүнөөдэршье бэшэ hаа, үглөөдэр эхилхэ, үргэн далайсатайгаар ажалаа ябуулха — иимэ зорилго колхоз, совхозуудай үмэнэ, партийна, ажахын органуудай урда табигдана. Энэ зорилгоёо хүндэтэйгөөр дүүргэхыетнай нүхэд комбайнернууд, трактористнууд, нүхэд хүдөөгэй хүдэлмэрилэгшэд, таанадта хүсэжэ байнабди. Хотын түрүүшүүлэй юрөөл танай ажал хүдэлмэреэр, баян ургасаар бэелхэнь болтогой!

Энэ жэлэй таряа хуряалга үбhэ сабшалга, силос даралгатай зэргэшэн хэгдэхэ болоод байна. Тиимэhээ эгээ ехэ эмхидхэлтэй байха, хүсэ шадалаа хүсэд дүүрэн элсүүлхэ, машина техникэеэ бүрин хэрэглэхэ гээшэ амжалтын гол үндэhэн болоно. Тиихэдэ партийна организацинууд эмхидхэлэй, ойлгуулламжын, соёлой бүхы хүдэлмэреэ поли дээрэ, хуряалгашадай дунда ябуулха уялгатай.

Нүхэд таряашад!

Хуряалгаяа дары эхилжэ, ороохо таряагаа гүрэнэй амбаарта оруулаад, таряашанай ажалай hайндэр ерүүлхыетнай хүсэнэбди.

8,5 миллион пүүд тарян — манай уялга. Энээнээ дүүргэжэ, Эхэ оронойнгоо мандалда Буряад оронойн үргэл мандуулхын түлөө бүхы хүсэеэ, бүхы шадалаа элсүүлэе!

Тандаа амжалта хүсэнэб

СССР-эй наукануудай Академиин Сибириин отделениин Буряадай эрдэм-шэнжэлэлгын комплексно институдай эрдэмтэд болон бүхы хүдэлмэрилэгшэд республикынгаа үйлэдбэриин управлениүүдэй ажалшадай гүрэндөө таряа тушааха талаар дээшэлүүлhэн шэнэ уялгануудые абаhандань аргагүй ехээр баясаба.

Коммунизм байгуулалтын асари ехэ түсэбүүдые бэелүүлхэдэ, манай арадай энхэ байдалые саашадань hайжаруулхада эдэ уялгануудай али тухай ехэ удха шанартай байhыень бидэнэр hайнаар ойлгонобди.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, гүрэндөө хэзээ хэзээнэйхиhээ ехэ таряа тушааха гэhэн таряашадай уялга хадаа коммунис партиин, Советскэ правительствын заабаринь ёhоор газар тарьяалангаа зүбөөр ашагладаг болоhоной үрэ дүн гээшэ гэжэ тоолонобди.

Хүдөө ажахымнай хүдэлмэрилэгшэд эдэ уялгануудаа бэелүүлхын хажуугаар өөhэдыгөө hайн шанартай үрэhөөр хангаха, колхознигуудай ажалта үдэртэ таряа ехээр хубааха бэзэ гэжэ найдланабди.

Комплексно институдай эрдэмтэд саашадаа хүдөө ажахын үйлэдбэриие улам ашa үрэ ехэтэй болгохо талаар эрдэм шэнжэлэлгын хүдэлмэриие үргэдхэжэ, өөhэдынгөө зүгhөө хүдөөгэй ажалшадта бүри ехэ амжалта туйлахадань туhалха байнабди.

Зүгөөр хүдөө ажахыгаа бүри ашa үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхын, газар таряалангай культурые дээшэнь үргэхын тула үшөөл ехэхэн оролдолго хэрэгтэй байна. Нэн түрүүн минеральна үгэжүүлгэ ехээр хэрэглэдэг болохо, газарай хүрьhые зүбөөр, hайнаар элдүүрилхэ, тарьяалангай шорууга гэмтэлгэтэй эрид тэмсэхэ талаар ехэ юумэн хэгдэхэ ушартай. Тиигэбэл колхоз, совхозууднай тогтууритай баян ургаса абаха байhаниинь лабтай.

Республикын колхозникуудые, совхозуудай хүдэлмэришэд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые, нэн түрүүн патриотическа үүсхэл гаргаhан Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин ажалшадые, халуунаар амаршалжа, абаhан уялгаяа амжалта түгэсөөр дүүргэхыень үнэн зүрхэнhөө хүсэнэб.

О. Макеев,

профессор, Буряадай эрдэм шэнжэлэлгын институдай директор, геолого-минералогическа эрдэмэй доктор.

...аряашадые урмашуулха хүсэлэнтэйб

...ршье мэргэжэлгэй, ямар... ...калтай хүн таряа хуряал... ...маагүй байха аргагүй. Би... ...ряадай уран зураашашье ...хуряалтын халуун хаhада ...хүлөөгүйбди. Үбhэ болон ...хуряалгын энэ үедэ манай ...раашад хүдөө нютагуудаар ...ажалша хүнүүдтэй hайн ...лха, тэдэнэй хэрэгүүдые ...лхэ, хараха, түнэгыгөөр ...уран зурагаараа үрэжэл... ...лые магтаха зорилготой. ...уран зураашад Рудь, Ба..., Сахаровская, Окладников, ...в, Садыков гэгшэд хүдөө ...гаранхай.

...өөрөө hаяар уран зураашад ...ов, Баторов гэгшэдтэй ...Захаамин, Түнхэнөөр ябаха хүсэлэнтэйб. Ажалша ...hоо, тэдэнэй бодото хэрэг, ...далhаа холодоhон зураа... ...хёолшыншье юушье хэжэ ...агүйнь мэдээжэ. Би энэнэй ...зураhан «Басага хүргэлгэ», ...адай басагад», «Шэрүүн ...» тэhэн зурагуудтаа Буряад ...па зонойнгоо ажабайдал ...зые оролдоо hэм. Мүнөө ...нэ зураг эхиланхэйб. Тэ... «hайндэртэ» гэhэн нэрэ... ...олохо юм.

...намарай hайхан ...эг. Тала ...шье хабарайхи ногоогоор ху... ...ногоорногүй. Шара наб... ...халуунай үе. Алтан шаргал таряанай хуряагдажа байhан саг. Дүрбэн хазаар моритой хүбүүд, басагад hайндэртэ яарана. hайндэрнайшье таряалангай hайндэргэ хабаатай юм бэзэ. Юундэб гэхэдэ, уужам буряад талада ажаллажа ябаhан манай хүнүүд малшье үсхэнэ, элдэб ургамалнуудыешье тарина. Энэ зурагни таряашадай ажалда зорюулагданхай.

Уран зурагаараа таряашадые урмашуулха хүсэлэнтэйб.

Д-Н. Дугаров, уран зурааша.

Найдабариетнай дүүргэхэбди

Тепловоздо hуугаад арадай ажахын ашатай поезд шэрэжэ, холын замда зорижо ябахада колхоз, совхозуудай таряалан, сабшалан, гол горхонууд, ой модошье ходо дайралдадаг. Үдэр үнгэрхэ бүри таряалан, сабшалангай үнгэ хубилжа, эндэ тэндэ hүри бухалнууд бодожо, зарим газарта комбайн, тракторнуудай хүдэлжэ эхилhые харахада зүрхэ сэдьхэлдэ баяртай болодог.

Республикын таряалан дээрэ баян ургаса ургажа байна гэжэ дуулахада, өөрынгөө нюдөөр тэрэниие харахада таряашадай оролдосото ажалай түлөө омогорхол түрэдэг байна. Омогорхоошьегүйдэ аргагүй. Аянда ябаад хайшаашье харахада алтан таряанай долгин али нэгэн далайн долгиндол эбхэржэ, нара hалхинда намилзажа байдаг.

Мүнөө ургаса хуряалгын харюусалгатай үе ерээд байна бшуу. Үнэр баян ургаса түргөөр, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха хэрэгтэнь республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ бидэнэр, түмэр замшад, арга шадалаараа туhалха ёhотойбди. Манай коллективhээ 40 гаран хүн хуряалга дээрэ ажаллахаар ошоо.

Мүн бидэнэр, тепловоз, паровозуудые жолоодогшодто, ехэ хүдэлмэри эхилбэ. Шэнэ ургаса саг болзоортонь зөөхэ гээшэмнай шухала хэрэг болоно. Тиихын тула алибаа арга боломжоёо хүсэдөөр хэрэглэжэ, ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлжэ, поездуудаа хурдан түргөөр ябуулха зорилготойбди.

Энээн тухай таанад, таряашад, манда найдажа болохот, энэ найдабариетнай лаб дүүргэхэ байхабди.

Шэнэ ургасаяа шударгыгаар, түргөөр хуряажа, ороохо таряа гүрэндөө тушааха уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, маанадаа, бүхы совет хүнүүдээ баясуулхыетнай хүсэнэбди.

Н. Ветров,

Улаан-Үдын депогой паровозой машинист.

Илалтаhаа илалтада зоригты

Алтан шаргал намарай айлшалан ерэхые аргагүй хүлеэжэ ядагшаб. Буряад оронойм намар бүри ухибүүн наhатайhаамни хойшо сэдьхэл зүрхыемни баясуулдаг, омогорхуулдаг. Намартаа хараhан лэ зүг бүхэндэш:

«Арюун долгито алтан далай—
Хамтын ажалта манай таряан—
Хүхэ сэнхир огторгой дооро,
Хүрьhэтэ алтан дэлхэй дээрэ
Наранай гэрэлдэ халюуран
шарлажа
hэбшээ жабарга эльбүүлэн
найгажа,
Алтан далайн мүнгэн долгёор
Ара газарhааш долгилон
байна»

Ямар хүрсаар, сэсэнээр хэлэгдэhэн үгэнүүд гээшэб. Эдэ мүрнүүд аяар гушаад жэлэй саада тээ бэшэгдээшье, мүнөөдэр удхаа гээгээгүй зандаа. Жэл бүхэндэ иимэ намар Байгал шадараймни нютагта айлшалан ерэдэг. Теэд жэл бүхэндэхи намар урдынгаа намарнуудта орходоо тад ондоо байдаг лэ. Мүнөө жэлэймнай намар нёдондонойхидо орходоо баян дэлгэрэрээ илгаатайл, «арюун долгито алтан далаймнай» үшөө ехээр долгилнол. Тиимэhээ эгээл энэ үедэ баясангүй байхын аргагүйл.

Дуулhан Бабасан Доржиевич Абидуевнай шүлэгэйнгээ hүүлэйн мүрые иимэ үгэнүүдээр дүүргээ hэн:

...«Далай ехэ таряалангай дунда
Далита ехэ машинанууд
гаража,
Олон колхозник — баатар нүхэд
Ургасын үрые эдлэжэ байна»

Би артист хүн ха даа «ургасын үрые эдлэжэ ябаhан баатар олон нүхэдэйнгөө ажалаар баясадагби, тэдэнэйнгээ абари зангые, ажал хүдэлмэриие сценэ дээрэhээ, таряалангай дэргэдэхи талмайхан дээрэ наададаг hайб гэжэ хүсэдэгби. Энэ хүсэл бодолни ходоодоо бэелүүлэгдэдэг юм — намар бүхэндэ бүхы артистнар хүдөө нютагуудта, хараашадайнгаа түн дунда зүжэг наада харуулхаяа гарадаг гээшэбди. Мэнэ hаяар манай театрай артистнар хэдэн бүлэг боложо хубааралд, Ага, Мухар-Шэбэр, Захаамин, Баргажан нютагуудаар шэнэ зүжэгүүдээ харуулхаяа мордохомнай. Мүнөө намарай ургаса хуряалгын дүүрэтэр тооной үргэн олон ажалшадай дунда хүдэлхэбди.

Хүдөө нютагаймнай баатар таряашад, та бүгэдые шэнэ ургасаяа хуряажа эхилхэ үдэрөөрнай сэдьхэлэйнгээ гүнзэгыhөө амаршалнаб, ажалдатнай амжалта хүсэнэб.

Н. С. Гендунова, РСФСР-эй арадай артист.

МҮРЫСЭН ажаллаял, нүхэд!

Алтан таряан... Хара алтан...

Алтан таряан ажалша таряашадай хүсөөр үргэн уужам тала дайдада ургуулагдадаг гээшэ. Аржагар хоолостой алтан шэнисын үндэр ургаса ургуулхын тула колхоз, совхозуудай таряашад, механизаторнууд түхөөрэн ажалаа хүдэлжэ, ажалайнгаа ашa үрэ август hараhаа эхилжэ, алтан намартаа хуряажа дүүргэдэг.

Харин хара алтамнай газар дороhоо малтагдажа абтадаг. Үбэлэй янгинама хүйтэн, зунай аагма халууншье үдэр hүни илгаагүй шахта, зүрхайнуудаар шанга ажалай эршэ замирдаггүй.

Алтан таряа хара алтан хоёрые тарпаа абаад хаража үзэбэл, адли юумэниинь байхагүй нэгэниинь шэб шарахан ороhон, нүгөөдэнь хаб харахан нүүрhэн. Теэд эдэ хоёройимнай дүүргэдэг үүргэнь удхаараа тон адлирхуу гэхэдэ алдуу болохогүй. Алтан таряамнай арад зоной эдеэ хоолой шухала зүйлэнь болодог. Харин хара алтан хүнгэ промышленностиин хилээмэн гэжэ арад зомнай дэмы хэлэдэггүй.

Хундэтэ таряашад, механизаторнууд! Колхоз, совхозуудай таряалан дээрэ халуун хаhа ород гэжэ бидэнэр, Галуута Нуурай шахтернууд, hайсад мэдэжэ байнабди. Таанадтайгаа адли бидэнэршье хүсэ шадалаа зангидажа, хүдэлмэридөө шэнэ амжалта туйлахые оролдожо байнабди. Хахад hараhаа маанадай шахтернуудай hайндэр болохонь ха юм.

Тиимэhээ эдэ үдэрнүүдтэ, таанад алтан ороохо хуряагшад, бидэнэр — хара алта малтагшад мүрысэн ажаллаял. Бэе бэедээ туhалалсажа, бэе бэеhээ жэшээ абажа ажаллабалнай эрхим амжалта туйлагдаха байха.

Оролдожо ургуулhан үндэр баян ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха хэрэгтэтнай али болохо амжалта хүсэнэб.

Г. Тучинов,

Социалис Ажалай Герой, Галуута нуурай № 7/8 шахтын проходчигуудай бригадир.

Баян дээрээ баян болог!

Урдань үбгэ эсэгэ, эжы абанарнай ухибүүдээ «Газар зуража, шорой онгилжо бү наадагты!», «Хилээмэндэ хутага бү зоогты!», «нүгэл шэбэл!» гэжэ хоридог, зандардаг бэлэй. Гэр бүлэhөө удаанаар, холо аянда мордоhон хүн омогтой, уйлхар гашуудалгүй ябахын тула эхэ нютагайнгаа хүрьhэнэй дээжэ бэедээ абажа гарадаг юм hэн гэлсэдэг. Тэрэ үг заншал хадаа мүнөөнэй үзэл сурталда зохихогүй шэнжэтэйшье hаа, газар гээшэ амидаралай тон ехэ ашатай, арюун нангин, хүсэтэй юумэн гэжэ тоологдодог ушарhаа үндэhэтэй бшуу. Алдар суута таряашадые, алтан далай шэнисые магтан дууладаг уран зохёол, уянгата дуун шэнэ хүсөөр зэдэлнэл!

Мүнөө hургуулиин ухибүүдые хүдэлмэридэ дадхаан hургахадаашье, нэн түрүүндэ газар элдүүрилгэтэй, таряан ажалтай танилсуулнабди. Яахадааб гэхэдэ, газар таряалан ажалhаа хүдөө ажахын бүхы hалбаринууд дулдыдадаг гээшэ. Манай интернат hургуули багаханшье hаа, даалгагдаhан газартай юм. Тэрэнээ ухибүүд өөhэдөө элдүүрилдэг, ургамалнуудые таридаг, харууhалдаг, ургасань баян hаань баярладаг, багтай hаань гажардаг.

Нёдондо манай эндэхи «Дружба» колхозой таряашад, механизаторнууд баян ургаса хуряажа, Эсэгэ орондоо 20 мянган центнер алтан шара шэнисэ тушаагаа hэн. Хэдыдэшье үзэгдөөгүй иимэ ехэ амжалтада hургуулиин шабинар, багшанар таряашад колхозникуудтаяа хамта баясаа, омогорхоо hэмди, тэдэнэртээ шадахысаа туhа хүргөө hэмди. Тиигэжэ ухибүүднай таряашанай ажалые бүри ехээр хүндэлдэг болоо.

Мүнөө үргэн ехэ Эхэ оронойнай хизаар, областьнуудай гүрэндөө таряа худалдаха талаар үндэр ехэ уялгануудые абаад, амжалтатайгаар дүүргэжэ байхада, Буряад республикадамнай баhал баян ургасын хүлеэгдэжэ, нёдондо жэлэйхиhээ үшөө ехэ таряа орондоо худалдахын тула социалис уялгануудай абтажа байhан урмада, хүндэтэ нүхэд таряашад, таанадтаа хандаанаб. «Абаhан уялгаяа бэелүүлхэ бүреэ хүсэ нэмэжэ, хүсэлhэн зорилгоёо хүсэлдүүлхэ бүреэ зориг бадаржа хүдэлэгты!» гэжэ хүүгэдэйтнай хүмүүжүүлэгшэ олон түмэн багшанарай үмэнэhөө юрөөнэб. Ашата ганай хүүгэд, инаг hайхан шабинарайнгаа зүгhөө: «Арбай шара таряагаа алхан дуhаангүйгөөр аба оронойнгоо амбаар халимаар тушаахыетнай» хүсэнэб. Баян манай орон баян дээрээ баян болог!

М. Янгутова,

Хоринн аймагай Эгэтын интернат hургуулиин hуралсалай таhагые даагша, РСФСР-эй габьяата багша.

Партийна пропагандые мүнөөнэй зорилгонуудтай тааруугаар табиха

Соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна зүблөөн

Соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна зүблөөн Москвада августын 7—10-да болоо. Энэ зүблөөе партиин Центральна Комитет зарлаhан байна. Союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудай, КПСС-эй крайкомууд болон горкомуудай соёл сурталай таhагуудые даагшанарай орлогшонор, лекторнүүдэй бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэд, тэрэшэлэн партиин зарим горкомуудай соёл сурталай талаар секретарьнууд, үйлэдбэриин управленинүүдэй парткомуудай секретарьнуудай орлогшонор, партийна организацинуудай секретарьнууд, политическэ гэгээрэлэй байшангуудые даагшанар, марксизм-ленинизмын университедүүдэй директорнүүд, пропагандистнууд, түбэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд зүблөөндэ хабаадалсаа.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй дүнгүүдые, шэнэ hуралсалай жэлдэхи политическэ гэгээрэлэй зорилгонуудые зүблөөн хэлсээ.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь Л. Ф. Ильичев зүблөө нээхэдээ үгэ хэлээ.

Зүблөөнэй үмэнэ табигдаhан зорилгонууд тухай КПСС-эй ЦК-гай соёл сурталай таhагые даагшын орлогшо И. И. Удальцов мэдээсэл хээ. Партиин Москва городой комитедэй пропаганда ба агитациин таhагые даагша Н. Ф. Иванькович, КПСС-эй Ленинградай горкомой соёл сурталай таhагые даагша Ю. П. Смирнов, Украинын КП-гэй ЦК-гай соёл сурталай таhагые даагшын орлогшо М. Д. Алексеев, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гай соёл сурталай таhагые даагшын орлогшо С. М. Пуцелев, Таджикистанай компартиин ЦК-гай соёл сурталай таhагые даагшын орлогшо Р. Дадабаев, Казахстанай КП-гэй ЦК-гай соёл сурталай таhагые даагшын орлогшо Ф. Н. Михайлов, Волгоградай политическэ гэгээрэлэй байшангые даагша Н. Р. Прокофьева, ВЛКСМ-эй ЦК-гай пропаганда ба агитациин таhагые даагшын орлогшо Ю. Н. Верченко, Краснодарай хизаарай Усть-Лабинска колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин «Кубань» гэжэ колхозой парткомой секретарь П. Т. Чубаров, КПСС-эй Мариин обкомой соёл сурталай таhагые даагша А. Ф. Немцев, Москвагай областиин «Белая дача» гэжэ совхозой пропагандист Н. В. Попрабко, Пензенскэ областиин Белинскэ арадай культурын университедэй ректор П. Ф. Максяшев болон бусад — хамта 32 хүн үгэ хэлэhэн байна.

Политическэ гэгээрэлдэ парти тусгаар анхарал хододоо хандуулдаг байгаа, хандуулнашье гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад тэмдэглээ. Мүнөө үедэ манай орон дотор политическэ гэгээрэлэй шатаар 23 миллион хүн партиин түүхэ, философи, промышленностиин, хүдөө ажахын тодорхой экономико болон бусад асуудалнуудые эмхитэйгээр шудална.

Политическэ пропаганда хадаа научна үзэл бодолтой, коммунис ёhоной абари зангшалтай болгохо шүхалын шухала арга болоно гэжэ парти тоолодог. hайн hайхан үзэл бодолтой байха гээшэ совет хүнүүдэй зохёон байгуулхы эршэ зоригой барагдашагүй эшэ үндэhэн болоно. Коммунис үзэл бодолтой болохо, марксизм-ленинизмын үндэhэ hуурие шудалха гээшэ бүхы ажалшадай зайлашагүй шухала хэрэг мүнөө болонхой.

Үгэ хэлэгшэд хадаа КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй эрилтэнүүдэй ёhоор ерэхэ hуралсалай жэлдэ политическэ гэгээрэлые яажа эмхидхэбэл hайн байhан тухай хөөрөө, политическэ гэгээрэлэй удхые болон түхэл маягые саашадань hайжаруулха зорилготой дурадхалнуудые оруулаа, пропагандистска хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай хэлээ, политическэ гэгээрэл эмхидхэхэдээ хэблэл, радио, телевидени болон киное үргэнөөр хэрэглэхэ шухала байhан тухай онсолон тэмдэглээ. Политическэ гэгээрэлдэ ажабайдал дээрэhээ гараhан олон шэнэ юумэнүүд бии болоо, экономикын асуудалнууд бүри гүнзэгыгөөр шудалагдана.

Ажалшадай сурталы бодолой-политическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ, тэдэниие коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ зорилгонуудта политическэ гэгээрэлэй мүнөөнэй системэ гол түлэб тааралдана гэжэ тэмдэглэгдээ. Тиихэтэй хамта hуралсал эмхидхэлгэдэ горитой дутуунуудай бии байhан тухай зүблөөндэ хабаадагшад заагаа. Марксистско-ленинскэ гэгээрэлые нүлөө ехэтэй болголгодонь олон партийна организацинуудта гол түлэб юун hаад хэнэб гэхэдэ, пропаганда ёhо тэдыгээр, ажабайдалhаа таhархайгаар эмхидхэгдэнэ. Политическэ hуралсалда бэеэ даагаад hураха онол аргые тоохогүй ябадал үшөөл гарана. Энэ хадаа политhуралсалай нүлөөе доошолуулна, коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй үзэл бодолойнгоо талаар ургалтадань горитой hаад боложо үгэнэ.

Марксистско-ленинскэ теориие, партиин XXII съездын, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин болон июниин пленумүүдэй табиhан шухалын шухала теоретическэ асуудалнуудые, бодото тодорхой зорилгонуудые бүри гүнзэгыгөөр шудалха, мүнөө үе сагай шухала асуудалнуудые шудалха ябадал ерэхэ hуралсалай жэлдэ партийна организацинууд хангаха ёhотой.

Марксистско-ленинскэ hургаалые гүнзэгыгөөр шудалха, hуралсалай түхэл янзые hайн дураараа шэлэн абаха гол ёhо наринаар сахиха hонирхол коммунистнууд болон партийнабэшэ нүхэдтэ түрүүлхэ хэрэгтэ тусгаар анхарал хандуулха шухала гэжэ зүблөөн дээрэ хэлэгдээ. Теориие бэеэ даагаад шудалха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаха ёhотой. Экономическа теориие бүхы хүдэлмэришэдэй, колхозниггуудай, хамагай түрүүндэ хүтэлбэрилхы кадрнуудай саг үргэлжэ, гүнзэгыгөөр шудалхань, политическэ болон үйлэдбэриин пропагандын олониитые хабаадуулдаг онол аргануудые саашадань хүгжөөхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдээ.

Зүблөөнэй дүнгүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай соёл сурталай таhагые даагшын нэгэдэхи орлогшо В. И. Снастин хэлэhэн байна.

Зүблөөндэ хабаадагшадта зорюулагдажа, хэдэ хэдэн лекцинүүд, элидхэлнүүд хэгдээ. Эдэ лекци болон элидхэлнүүдые КПСС-эй ЦК-гай таhагые даагшын орлогшо В. Г. Корионов, КПСС-эй ЦК-гай таhагые даагша В. В. Кортунов, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Ниитын наукануудай академиин ректор Ю. П. Францев, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо В. А. Зорин хэhэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ю. В. Андропов зүблөөн дээрэ үгэ хэлээ.

(ТАСС).

Манолис Глезостэ Уласхоорондын ленинскэ шан барюулагдаба

МОСКВА, августын 12. (ТАСС). Грециин журналист, ниитын ажал ябуулагша Манолис Глезостэ Уласхоорондын ленинскэ шан мүнөөдэр Кремлиин Ехэ ордоной СССР-эй Верховно Соведэй заседаниин зал соо баярай оршон байдалда барюулагдаа.

Диплом болон «Арадуудай хоорондын эб найрамдал бэхижүүлhэнэй түлөө» Уласхоорондын ленинскэ шангай лауреадай медаль Манолис Глезостэ СССР-эй Уран зохёолшодой союзай правлениин нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй депутат К. А. Федин барюулаа. Тиихэдээ эрилхэг зоригто хүниие, тэрээгээр дамжуулан шэн зоригто тэмсэлээрээ манай үе сагай агууехэ хэрэгтэ—бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангалгада туhалжа байhан бүхы грек арадые совет арадай зүгhөө К. А. Федин амаршалаа.

Удаань Эб найрамдал хамгаалха советскэ комитедэй түрүүлэгшэ Н. С. Тихонов, Москва-Сортировочная депогой машинист В. И. Станилевич, дайнда хабаадагшадай советскэ комитедэй президиумэй гэшүүн Советскэ Союзай Герой Н. В. Троян, «СССР—Греция» гэжэ бүлгэмэй соведэй түрүүлэгшэ академик Б. А. Рыбаков, уран зохёолшо Б. Н. Полевой амаршалгын үгэнүүдые хэлээ.

Сугларагшадай зүгhөө хани халуунаар угтагдан, Манолис Глезос үгэ хэлэhэн байна.

Договорто гар табилга Москвада үргэлжэлhөөр

Агаарта, замбуулинай дайдада, уhан доро ядерна зэбсэг туршалгануудые хорихо тухай договорто гар табилга августын 12-то Москвада үргэлжэлүүлэгдээ.

Өөhэдынгөө правительствануудай зүгhөө Лаосой, Исландиин, Швециин, Конгын түлөөлэгшэд договорто гар табяа.

Гүрэнүүдэй этигэмжэтэд тобшо мэдүүлгэнүүдые хэхэдээ, ядерна зэбсэг туршалгануудые хорихо тухай договорой шухала удха шанартай байhые тэмдэглэhэн байна.

Августын 12-то Москвада 37 ороной этигэмжэтэд договорто гар табяа.

Договорто бусад гүрэнүүдэй гар табилга удаадахи үдэрнүүдтэ үргэлжэлүүлэгдэхэ байна.

(ТАСС).

Баруун-Казахстанай Актюбинска областиин Мартук гэжэ тосхоной хүн зоной дунда олониитын хүсөөр хүдэлдэг хүүгэдэй библиотекэ ехэ хүндэтэй болонхой. Энээниие үнинэй библиотекарь Екатерина Ивановна Мишина хүтэлбэрилдэг. Аха классай hурагшад библиотекын эдэбхитэд болонхой. Тэдэнэр тосхоной үлбэр бэетэй, үбгэн наhан болоhон хүнүүдтэ ном гэртэнь абаашажа үгэдэг, выставкэ болон витринэнүүдые түхеэрэлсэдэг, ном үгэлгэдэнь туhалдаг. Зураг дээрэ: Е. И. Мишина библиотекын эдэбхитэдэй дунда байна.

ТАСС-ай фотохронико.

НЭГЭШЬЕ ҮДЭРӨӨР ГЭЭГДЭХЭГҮЙ

hүүлэй халуун үдэрнүүдтэ таряан түргөөр шэжэ, хаа хаанагүй амяарлан хададахаар болобо. Т... хадалгада бүхы жатка, комбайнуудаа табия.

Эршэтэ ажал эхилээ

hаяхан үшөө ногоорон хүхэржэ байhан тарялан хэдыхэн үдэр соо халюуран шарлаад, хуряагдаха сагаа хүлеэhэндэл хүндэ залаануудаа ганхуулан байдаг болобо.

— Нэгэ захаhаань түүбэрилээд, эдеэшэhэн таряаень амяарлан хадажа эхилхээр болоо. Үглөөдэр энэ Доодо-Ториин шэниисын тарялангда хоёр агрегат табиха байна, — гэжэ Ториин совхозой директор нүхэр Таюрский томошог хоолос альган дээрээ бутаруулжа үзөөд хэлэнэ:

— Эхилхээр болоол даа. Хожомдожо байнхаар, 1—2 хоногоор уридшье ороходо аюултай бэшэл. Таряан баалдаа хатажа эдеэшэхэ ха юм,—гээд хажуудань байhан парткомой секретарь нүхэр Ломухин үргэн тарялангаа хаймадан харана.

Тиигэжэ тус совхозойхид Зэдынгээ үйлэдбэриин управлени соо эгээн түрүүлэн таряагаа хадажа эхилээ. Эндэхид ургаса хуряалгадаа хэзээ хэзээнэйхиhээ hайнаар бэлдээ юм. Бүхы таряагаа богони болзорто хадажа дүүргэхын тула комбайнуудтаа үргэн абасатай жаткануудые тодхоо, тэдэнээ бүлэг бүлэгөөр хүдэлгэхэ гэжэ агрегадуудые олоор эмхидхээ.

Августын 11, 12-ой үдэрнүүдтэ совхозой дүршэлтэй комбайнернууд Д. Жаркой, У. Хаснатденов гэгшэд «СК-3» комбайнда «ЖБ-4,6» жатка тааруулан холбоhон агрегадуудаар 50 шахуу га шэниисэ баал болгоо. Мүн комбайнер Г. Машеев баhал тиимэ агрегадаар түрүүшын үдэр 15 гектар хадаhан байна. hаяар хададагдаха таряанай заха хярхаг сабшаха, комбайнай орохо мүр гаргахадаа механизатор Г-Ж. Галсанов мүн лэ hайнаар ажаллана. Иигээд совхозой бусад отделенинүүд таряа хуряалгадаа жэгдэрэн орохонь.

—Энэ жэлдэ сагай уларилай муушаг байбашье, тарилгын агротехникые наринаар сахин, оролдосотой шангаар хүдэлhэнэй ашаар яhала hайн ургаса ургуулаабди. Тиигэжэ гүрэндөө 23 мянган центнер таряа худалдаха дүүрэн аргатай болоойди. Энэмнай түс... раалагдаhанhаа 9 мянган ц... ехэ болоно. Харин нёдондо 7 мянга үлүүтэй центнер тушаагаа hэмди,—гэжэ директор нүхэр Таюрский.

Мүн эдэ үдэрнүүдтэ ...ский» совхозой Цагаан-У... деленидэ түрүүшын үдэр 4 агрегат 100 шахуу га амяарлан хадаба.

Баян ургасын түлөө тэм... бэ гээшэ.

М. Гом...
манай штатнабэша...

14 ҮДЭР СОО...

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Забайкалец» колхозой таряашад хахалагдадаг газараа жэлhээ жэлдэ үргэдхэжэ байдаг. Хэрбээ нёдондо тус колхозой тарялангай газар бүхыдөө 5100 гектар байбал, энэ жэл тэрэнээ 8000 гектар хүрэтэр үргэдхөө. Үндэр ургасатай шэниисынгээ тарилгые 5100 гектар дээрэ хэhэн гэхэ гү, али нёдондонойхидо орходоо 2000 гектараар ехэ болгоhон.

Мүнөө жэл энэ колхозой поли дээрэ шэниисын баян ургаса эдеэшэжэ байнхай. Энэ бүхы ургасаяа богонихон болзор соо гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын тула колхозой механизаторнууд бүхы оньhото машинануудa... наар заhажа, бэлэн ... хой. Өөрөө ябадаг 5 ... нуудтаа мүнөө үргэн а... жаткануудые шагтагал... дэнhээ гадна үшөө 12 ... нэ жатка таряа хадалг... хүдэлхөөр бэлэн боло...

Энэ жэл колхозой та... дээрэ бүхыдөө 28 к... хүдэлхэ юм. Комбайну... хоёр-хоёр механизат... үдэр hүнигүй түхэреэн ... соо ажаллахаар хара... на.

Иигэжэ тус колхоз 14 ...та үдэрэй турша соо бү... ряалангайнгаа 80 п... амяарлан хуряаха зори...

Л. Гом...

Үбhэеэ хуряажа дүүргэ...

Августын 5-най мэдээгээр «Родина» колхозойхид Хяагтын үйлэдбэриин управлени дотор эгээн түрүүлэн түсэбтэ хараалагдаhан сабшалангайнгаа үбhэ сабшажа, хуряажа дүүргэhэн тухайгаа мэдээсэбэ.

Эндэ 10 хүдэлмэриин үдэр соо 1300 гектар газар сабшагдажа, 14 мянган центнер үбhэн hүрилэгдөө.

— Хайшан гээд, ямар онол арга хэрэглэжэ, иимэ богонихон болзор соо ехэ үбhэ сабшажа, хуряажа шадаа гээшэб?—гэжэ hонирхохо ушартай болоно.

— Нэн түрүүн үбhэ хуряалгадаа түрүүшын үдэрhөө эмхитэйгээр орожо, үбhэшэдөө тусгаар хэдэн звенонууд болгожо таhалаад, хэды үдэр соо бүхыдөө хэды гектар сабшажа, хэды шэнээн центнер үбhэ хуряахаб гэhэн түсэб, даабари табижа үгөөбди. Тэдэнэй ажалайнь түлөөhые зүбөөр, хүниие hайнаар урмашуулхаар хараалжа үгэhэн байнабди,—гэжэ колхозой парткомой секретарь К. Бурдуковский хөөрэнэ.

Гадна эндэхид ажал хэжэл шадаха хүн бүхэниие элсүүлжэ, хажуур, аса, тармуур барюулжа гаргаа юм. Мүн үбhэшэдтөө зохид байра түхеэржэ, эдеэ хоолоор hайн хангаhан байна. Тиихэдэ үбhэндэ ороhон түрүүшын арбан хоног соо хүнүүдтэ эдеэ хоолынь түлөөhэгүйгөөр үгөөд, энэ үе соо үдэр бүриин даабари дүүргэжэ, ехэ үбhэ сабшаhан, хуряаhан звенодо нэмэлтэ түлөөhэ, шан үгэдэг байгаа. Звено бүхэндэ зониинь зүбөөр хубаарилагдан табигдаhан, газарыньшье муу, hайн гэлтэгүй, адли тэгшээр таhалагдаhан хай.

— Урда жэлнүүдтэшье бидэ үбhэшэдөө звенонууд болгожо таhалаад хүдэлдэг hэмди. Энэ гуримаа жэл бүри алдангүй сахижа, улам улам hайжаруулан, шэнэ онол аргануудые хэрэглэдэгбди,— гэжэ Бурдуковский хэлэнэ.

Зоной дунда социали... рысөөн hайнаар эмхи... жэ, тэрэнэйнь дүн са... жэ гаргагдадаг байна.

Хүдэлмэришэ бэрхэ к...нигууд: И. Власов, И. ...нов, Ф. Савиновский, ...лонов, Д. Климов гэ... хүтэлбэрилдэг зве... илангаяа hайнаар ажа... бултанда жэшээ хар... хүдэлөө.

Гол ехэ сабшалангу...гаа үбhэ абажа дүүргэ...нөө эндэхи хада гүбээ, ...дон соогуурхи ногоое ар... hаань ехээр сабшажа ...ха, набшаhата тэжээл ... хэхэ, силос дараха хү...ридэ олонхи зоноо ... байна.

Үбhэ сабшалга, хур... дээрэ залуушуулай зве...хид В. Маринов, В. К... С. Капустин, А. Курикал...лон бусад ажалай ехэх... тээсэ туйлана.

В. Белопло...

Республикын колхоз, совхозуудта гүрэндэ мя... hү, үндэгэ, ноохо худалдаха 9 hарын түсэбэй дүүргэлтэ тухай

1963 оной августын 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Управлени, аймаг	Мяхан	hүн	Үндэгэн	Но
Баргажанай	52	72	108	87
Зэдын	49	65	97	82
Кабанскын	79	58	87	76
Хяагтын	48	62	101	82
Мухар-Шэбэрэй	43	58	93	75
Түнхэнэй	40	53	71	86
Хориин	54	64	98	82
Улаан-Үдын	46	69	110	96
Баунтын	56	76	—	—

Эдэ гурбан хани басагад сугтаа hаалиин нэгэ гүүртэ дээрэ хүдэлдэг Хорини үйлэдбэриин управлениин Хүрбын совхозой Хасууртайн нэгэдэхи отделениин hаалишад

гээшэ. Хэhэн аж... рэ hайн амжалт... лахын, ехэ hү h... түлөө дэлгэрhэ... циалис мүры... эдэбхитэйгээр о... хоhоо гадна г... лаа өөhэд хоор... мүрысэнхэйнүүд.

Люба Иванова ... бүриhөө нэн түр... хахад пүүд hү ... захалаа hэн. ... шьегүй тэрэнэй ... басагад Тамара ... леева, Нина К... ва нүхэрэйнгөө ... hан амжалта хү... Мүнөө тэдэнэр ... нүхэдэйнгөө hай... хан заабарие hү... болгон абажа а... даг hэн туладаа ... малшад болоно ...

ЗУРАГ ДЭЭР... луу hаалишад ... ИВАНОВА (зүү... hаа), Тамара Ф... ЛЕЕВА, Нина ... ЗАЕВА гэгшэд ... дээ hаахынгаа ... тээ.

И. ОСЕТРОВОЙ...

Хүршэнэрэймнай hонин

ҮНЭН СЭДЬХЭЛЭЙ БАЯР

Хүнүүд Александр Петрович Тэн тухай ехэ hонирхолтойгоор, олон юумэ хөөрэлдэдэг. Элдэб түүхэ — хуушаншье, шэнэшье ябадал дурсадаг. Гэбэшье, хамагай hонирхолтойнь юуб гэхэдэ: Дээдэ-Шэтын совхозой партком соо партиин ЦК-гай июниин Пленум тухай хөөрэлдэhөөр байтараа гэнтэ үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэд — хүмүүжүүлэгшэд байха үүргэтэй гэhэн асуудалда ороод хөөрэлдэжэ байбабди.

Парткомой секретарь Иван Михайлович Лапшаков бага энеэбхилэн иигэжэ хэлэбэ:

— Би мэдэнэб, орон доторнай иимэ хүтэлбэрилэгшэд мянгаад... тиигэбэшье манай Александр Петровичтой уулзажа танилсыт. hонин лэ хүн!

...Үнгэрэгшэ үбэл совхоздонь тэжээлээр тоншье хүндэ байдал тохёолдобо. hү hаамань эрид доошолоо. Теэд коммунист Тэнэй хүтэлбэрилдэг хоёрдохи фермын hү hаали заашье доошолоогүй, урдынгаа хэмжээндэ байба. Эндэ ямаршье нюуса байгаагүй: фермэ бүхэндэ тэжээл аб адлихан үгтэдэг, харин тэжээлээ буйлуулхань Александр Петровичой фермэдэ тон өөрэ hэн. Тэрэ хадаа «hолоомон холисо» үйлэдбэрилжэ шадаа. Тусхай хэгдэhэн томо амhарта соо hолоомые гурил болотор нюдэжэ үлтиргөөд, уhан соо дэбтээжэ hээгээд, тэрээнээ силос болон комбикормотой холижо «hолоомон холисо» хэжэ үнеэдтэ үгэдэг болоо hэн.

Энэ — үйлэдбэриин талын хэрэг. Энэнь хүн бүхэнэй нюдэн дээрэ хэгдэдэг, бүхы совхоздо мэдээжэ ажал. Гэбэшье, энэ илалтань тус коллективтэ ямар ажалаар туйлагдаhаниие мэдэhэн хүнүүд үсөөн байха. Эндэ лэ Александр Петровичой эмхидхэлшэ шадабаринь, тэрэнэй үнэн сэдьхэлэй хүсэн, өөрынгөө лаб ойлгожо этигэhэн хэрэгээ бусадта этигүүлжэ шадаhаниинь хамагай шухала болоно.

— Фермэ дээрэ hолоомон холисо хэхэ тухай дурадхалые манай малшад, hаалишад тоншье дурагүйгөөр угтаhан юм. Энээниие бэлдэхэ гээшэ ехэл уршагтай, ажал ехэтэй хэрэг байгаа бшуу,— гэжэ Александр Петрович хөөрэнэ.

Түбэhэн юумэндэ үнэншэдэггүй хүнүүдтэ хооhон үгөөр ойлгуулха, этигүүлхэ гээшэ тоншье бэрхэ, теэд заабол тиимэ холисо хэгты гэжэ шэрүүн захиралтаар хүнүүдые баалаха гээшэ бүришье аюултай. Тиимэhээ фермын коммунистнар—Александр Тэн Аня Чащина хоёр hолоомон холисо муу тэжээл бэшэ гэдэгые фермынгээ бүхы хүнүүдтэ ойлгуулан этигүүлхэ гэжэ шиидэбэд.

Анха түрүүлэн hолоомон холисые Александр Петрович өөрөө бэлдээд, нэгэ хэдэн үнеэдые таhалжа, тэдээндээ үдэр бүри тус тэжээл үгэжэ туршаба. Тэндэхи малшад, hаалишад бүгэдөөрөө суглараад, үнеэдэй амтархан эдихые hонюушархан хаража, hайшаан магтаhан үгэнүүдые хэлэжэ эхилээ hэн. Тиигээд hолоомон холисо эдюулhэн бүлэг үнеэдэй hаалиин ямар байhаниие шалгахадань нүгөө үнеэдhээ hурагтүй ехэ hүн абтаhан байба. Тиигэжэ hолоомон холисын шэмэ ехэтэй байhаниие hаалишад лаб ойлгоhон бэлэй. Энээниие бүхы hаалишадта hайнаар ойлгуулхын тулада тэдээнтэй хөөрэлдэжэ, ушар ёhыень тайлбарилжа үгэхэ хэрэгтэй ха юм. Энээниие Александр Петрович бодото жэшээгээр үльгэрлэн хэлэжэ үгэбэ:

— Таанар бодожо үзэгты. Жэшээнь шанаhан хартаабха үдэр бүри бүхэли hара соо холисогүйгөөр эдеэд байгаа hаа тэрээнhээ хашархa бэзэт даа? Теэд тэрэ хартаабхаяа шараад, дабhа, hонгиноор амта оруулаад, үшөө hү дээрэhээнь нэмэжэ уугаад байгаа hаа ямар байхаб? Хартаабхамнай адлил ха юм. Зүб бээ?

hаалишад энеэлдэжэ:—харыш, Петровичнай иимэ лэ сэсэн хүн. Юумые үльгэрлөөд ойлгуулхадаа ягаа бэрхэ гээшэб,—гэлсэбэ.

Өөрынгөө үльгэр жэшээгээр хүнүүдые ажал хүдэлмэридэ зоригжуулха, hургаха гээшэ хүтэлбэрилэгшэ, агитатор, коммунист бүхэнэй хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин гол шухала зэбсэг болоно бэшэ аал?

Гурбан залуухан басагад hаалишадаар томилогдон фермэ дээрэнь hаяшаг ерэбэ. Фермын эрхилэгшэ нүхэр Тэн тэдэниие оньhожоруулагдаhан hаалга дээрэ табиба. Теэд энэ аргаар үнеэ hаахыень hайса заабарилжа, али зэргэ шадаха болоhониень шалгаhан байгаа. Гэбэшье, долоон үдэр ажаллаhанайнь hүүлээр дүнгыень шалгахада, hү абалгань урдынхиhаа бага болоhон байба. Юун болобо гээшэб? Александр Петрович hанаата болон, hаалишадай бүхы ажалые hаали дээрэнь ажаглан хаража, тэрээхэн залуу басагадай хүдэлмэридэ нэгэ дутагдал элирүүлээ. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр сагаа гамнаха зорилгоор үнеэдэйнгээ дэлэнгые бүлеэн уhаар hайса угаахаяа болишоhон байба. Альган дээрээ уhа абажа, үнеэдэйнгээ хүхые бага зэргэ норгоод лэ hаамаа эхилнэд.

—Таанад иихэдээ яажа байна гээшэбта, басагад, hаалиин дүримые зүршэнэ бэшэ гүт? Би таанарта иигэжэ заагаа hаалби,—гэжэ Александр Петрович шангахаhаар асууба.

— Үгы энэшни иимэ шухала юумэ аал? Үнеэдэймнай дэлэнгын яhала сэбэр лэ, тэрэниие угаажа сагаа дэмы hамшаhанай хэрэг юун байдаг юм,—гэжэ басагад буляалдаба.

— Гансахан сэбэр байлгахын тулада бэшэ ха юм, басагад, ойлгыт.... Нэгэ туршалга хээд үзэе,— гээд Александр Петрович хармаанhаа блокнодоо гаргажа:

—Энэ үнеэншни үсэгэлдэр арбан килограмм hү үгөө. Мүнөөдэр хэдые үгэгшэ ааб, шалгая, hаалгадань би өөрөө бэлэдхэхэб, таанад хараад лэ байгты, бодожо үзэгты.

Эрхилэгшынгээ шадамар бэрхээр, үнеэдэй дэлэнгые угаагаад, бага зэргэ нидхэрэн, hайса эльбэжэ аршаад, hаадаг аппарадтаа оруулжа табихыень басагад гайхалсан хаража байба. Иигэжэ үнеэдээ үдын, үдэшын hаалгада А. П. Тэн өөрөө бэлдэжэ hаагаад, блокнот дээрэ тэмдэглэжэ дүн гаргаhан хуудаhаяа таhалжа hаалишад басагадта үгэбэ. Тэндэнь доогуур хүндэлэн татаhан хара зурлаатай доодо тээ «10 килограмм 200 грамм» гэhэн дүн байгаа бэлэй.

— Басагад, энээхэн 200 граммые hайса обёорон хэшээгты, энэмнай хамагай тоhолиг hүниинь бшуу,—гэжэ Александр Петрович hаалишадые шарайшалан хараад, дахяад заалтагүй ойлгоhониень баталан мэдээ hэн.

Өөрыешни ойлгодог, дэмжэдэг, hанаагаа зобоhон юумэндэшни адли зоболсодог— тиимэ хүнүүдтэй ажаллахада зохидшье, хүнгэншье байдаг. «Арбан хүндэ тудаhан баяр— арбан баяр, арбанда тудаhан зоболон—арбанай нэгэ хуби» гэhэн арадай сэсэн үгэ дэмы бэшэ.

Совхозой партком соо нэгэтэ Александр Петровичhоо иигэжэ асууба: «Коммунис ажалай ударнигай нэрэ соло танай фермын хэдтэ олгомоор бэ? Ажалайнь амжалтаар абажа үзэхэдэ hаалишад Павлова, Прокопьева хоёрто олгомоор ха гэжэ hанагдана. Танай hанал ямар бэ?»

— Энэ асуудалые би өөрөө шиидхэжэ шадахагүй байнаб, манай коллективhээ асуухадал мэдэхэ хэрэг бээ даа,—гэжэ коммунист харюусаба.

Теэд коллективнь энэ асуудалые тад ондоогоор шиидхэбэ.

hаалишан Павлова hү hаалгаараа район дотороо түрүүлжэ ябаhаниинь үнэн. Энэ амжалтыень тоохогүй байжа хэншье шадахагүй. Зай, энэмнай тиигээд коллектив соогоо али зэргэ хүн гээшэб? Олохон жэл магтуулаа, алдаршаа, газетэдэшье hайн гэжэ бэшэгдээ, хурал суглаан дээгүүршье «манай эрхим hаалишан» гэжэ байжа тэрэнэй нэрые дурдадаг байгаа. Тиигээд энэмнай ехэрхүү зантайхан боложо, хамта ажаллажа байhан нүхэдөө доромжолон үзэхэ, зандарха, «намайе яажашье шадахагүйт, би түрүү хүн гээшэб» гэжэ ажалай журам эбдэдэг болоhон юм.

Фермын хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан боложо, Павловада тиимэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохоhоо байтагай, харин гурба hарын хугасаада hаалишанаар хүдэлхыень болюулха гэжэ hанамжа дурадхал оруулаа бэлэй. Совхозойнь дирекци тус фермын коллективэй hанамжын ёhоор Павловае hаалишанhаань болюулжа ондоо ажалда оруулха баатай болоо hэн.

— Коллективэй hанамжа — агууехэ хүсэн, — гэжэ Александр Петрович хөөрэнэ. — Энэ hанамжые захирхы ёhоор бэшэ, харин ахамад нүхэрэй, коммунистын ёhоор жолоодон хүтэлбэрилжэ шадаhандаа би ехэ баяр, зол жаргалаа олоhон шэнги hанадаг, болодог байнаб.

Хүнэй зол жаргал — энэмнай айхабтар hайхан хэрэг бшуу. Александр Петровичой жаргалынь тон ехэшье, hайханшье гээшэ. Энэ жаргалынь олоной зүгhөө тэрээндэ этигэл найдабари үзүүлhэн ябадал болоно. Энэнь коммунист хүндэ хамагай шухала юм.

В. Пашин.
(ТАСС-ай корр.).

Шэтын область.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1963 оной августын 14.

ТҮРҮҮ ФЕРМЭ ДЭЭРЭ

...анга на-
...дээрэһээ
...алуушье
аргагүй.
...эл бэлэд-
...үдэлмэри
...ларнагүй
ногоо
...омашина-
...хмистрево
урдуур
2-до-
...ын үбэл-
...шэ таби-
...ндэ хүрэ-
...най нэгэ
...аг эхэнэр
...ын хоо-
үлэһэн
...р унагаа-
Мэдэхэдэ
һаалиин
даагша,
Феокти-
...вна Плас-
...лошоо.

...ия Пав-
...мэ дээрэ
...үдэлөөгүй
...ажалла-
...төө хүндэ-тэй болонхой. Юуб гэхэдэ, тэрэ миил захяа заабари үгөөд һуужа байдаггүй, харин өөрөө тэдэнтэй адли ажалладаг заншалтай.

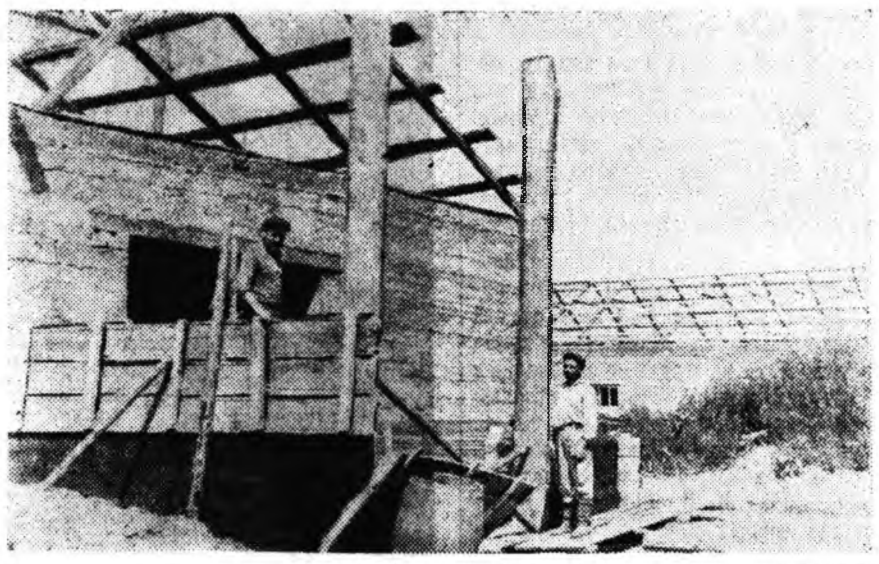
Фермын улаан булан соо ороходо ханада «Дайшалхы хуудаһан» үлгөөтэй харагдана. Тэндэ фермын коллектив колхоз дотороо һү һаалгаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, дамжуулгын улаан вымпелдэ хүртөө гэжэ мэдээсэгдэнэ.

— Энэ жэлэй эхинһээ хойшо фермын малшад һү ехээр һаахын түлөө нилээд оролдолго гаргаа гээшэ,—гэжэ нүхэр Пластилина хөөрэбэ. — Зунай бэлшээриин эхилхэлээр үнеэдээ арал, шугы газарта бэлшээжэ, һү шэмыень яһала дээшэлүүлһэн байнабди. Мүнөө үнеэднай ой модон соогуур бэлшээгдэнэ.

Фермын һаалишад, малшадай эбтэй эетэйгээр хүдэлһэнэй ашаар үнгэрһэн 7 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1174 килограмм һү һаагаа. Тэдэнэр гансахан июль һарада үнеэн бүриһөө 229 килограмм һү һаажа шадаа. Эндэхи түрүү һаалишад — БурАССР-эй Верховно Соведэй депутат А. Швецова үнеэн бүриһөө 1320, Н. Плансонова, А. Горбунова — 1220-1220 килограмм һү һаанхай.

Мүнөө үедэ һү ехээр һаахын түлөө оролдохынгоо хажуугаар фермын малшад, һаалишад ерэхэ жэлэйнгээ үбэлжэлгэдэ бэлдэнэ. Илангаяа шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ анхарна. Үглөөнэй һаалга үнгэргэһөөр лэ һаалишад силос дарахаяа үбэлжөөндөө ошоно. Һүүлэй мэдээгээр тэдэнэр наран сэсэгээр 179 тонно гэхэ гү, али үнеэн бүхэндэ 13 тонно шэмэтэ силос даража абаа. **Нэгэдэхи зураг** дээрэ түрүү һаалишан **Н. Плансонова** цементээр ханалһан нүхэн соо дарагдаһан силосые жэгдэлээд, дээрэһээнь хушана.

Наран сэсэг саг соонь хуряаха хэ-

рэгтэ машинист Виктор Степанович Королев ехэ урагша татаһан байха юм. Нүхэр Королевой агрегат үдэртэ 5 га хадахын орондо 6—7 га хадана. **(2-дохи зураг).**

Фермын үбэлжөөндэ шэнэ байра шулуугаар бүтээгдэжэ байнхай. **(3-дахи зураг).** Энэ байрань сентябрь һарын гаратар дүүрэхээр хараалагдана.

Һаалиин фермэдэ лүтэхэнэ 30 гектар дээрэ һайн кукуруза ургаа. Энэ кукурузаяа үглөө мүнөө хуряажа, силос дарахаар хараална. **(4-дэхи зураг).**

Б. Гылыков,
манай тусхай корр.

Социалис оронуудаар

АЖАЛАЙ АМЖАЯТА

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Румыниин фашис богоолшолгоһоо сүлөөлэгдэһэн үдэрөө—национальна һайндэрөө румын арад августын 23-да тэмдэглэхэеэ байна.

Һайндэрэй угтамжада социалис мүрысөөн дэлгэрнэ. Ороной промышленность жэлэйнгээ түрүүшын хахадай түсэбые 102,2 процент дүүргээ. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 10,7 процентээр ехэ продукци абтаһан байна. Олонхи областьнуудта ороохото ургамалнуудые хуряажа дүүргэбэ.

Илангаяа Бухарестын областиин ажалшад ажалай ехэ амжалта туйланхай. Хахад жэлэйнгээ түсэбые 104,4 процент хүргэһэн байна. Хахад жэлэй туршада областиин промышленна предприятинууд 15.802 лей болохо алмалта түсэбһөө гадуур хэбэ. Тус областиин ажалшад орон дотороо түрүүлэн ороохото ургамалнуудые хуряажа, ороохо таряа суглуулан сохижо дүүргээ.

«ТУҺАЛАМЖАТНАЙ ЕХЭ УДХА ШАНАРТАЙ»

ГАВАНА. ТАСС-ай корреспондент М. Бузивский мэдээсэнэ:

Революционно Кубын национальна промышленность, энергетическэ бааза бии болгохо хэрэгтэ Советскэ Союз аха дүү ёһоной ехэ туһаламжа хүргэнэ.

Жэлдээ миллион хахад хэһэг хуурай гаргаха түрүүшын завод Гуантанамодо һаяшаг бодхоогдоо. Мариэль, Рентэ хоёр теплоэлектростанци баригдажа байна. 1964 ондо 50 мянган киловатт хүсэтэй түрүүшын турбинанууд промышленностьда хэрэглэгдэхэ электрын элшэ хүсэ үгэжэ эхилхэ. Лас-Вильяс провинциин түбтэ, Санта-Клара городто бодхоогдожо байһан механическа заводой тухеэрэлгэнүүдые СССР үгэһэн байна. Мүнөө энэ тухеэрэлгэнүүдынь хабсаргагдажа байнхай.

Металлургическа гурбан заводые шэнэдхэн үргэдхэхэ, Кубын ниислэлдэ автомобиль заһабарилха, загаһа бариха порт бодхоохо тухай хэлсээн Кубын Республика Советскэ Союз хоёрэй хоорондо һаяхан баталагдаа.

Кубын экономикые хүгжөөхэ талаар Советскэ Союзай үзүүлдэг туһаламжа ехэ удха шанартай гэжэ Кубын промышленностиин министрэй нэгэдэхи орлогшо Орландо Боррего энэ гурбан шэнэ хэлсээ баталһантай дашарамдуулан мэдүүлээ. Оронииe индустриализацидха хэрэгтэ туһа нэмэри хүргэжэ байһан совет мэргэжэлтэдтэ Орландо Боррего ехэ баяр баясхалан хүргэбэ.

БАЯН УРГАСА ХУРЯАГДАНА

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Монголой таряашад энэ жэлдэ 450 мянган гектарта тарилга хэһэн байна. 1959 онойхитой жэшээлхэдэ, энэнь гурба дахин ехэ болоно. Баян ургасаяа хуряахын түлөө республикын ажалшад хаа хаанагүй бэлдэнэ.

Энэ жэлдэ ороохо таряа абаха түсэбөө гүрэнэй ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэд үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна гэжэ гүрэнэй ажахынуудай хэрэгые эрхилдэг управлениин начальнигай орлогшо Б. Агвансодов МОНЦАМЭ агентствын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. Гүрэнэй ажахынууд орон дотор абтадаг бүхы ороохо таряанай 80 процентые хуряадаг байна. Тиигэжэ гүрэнэй ажахынууд 270 мянга гаран тонно ороохо таряа, 29 мянган тонно хартаабха, бусад огородой эдеэ хуряахаар хараална.

ХҮНЭЙ ЭРХЭ СҮЛӨӨЕ ХАМГААЛХА КОМИТЕДЭЙ, ГЕРМАНИИН ДЕМОКРАТИЧЕСКА ҮЗЭЛТЭЙ ЮРИСТНҮҮДЭЙ ХАМТЫН СУГЛААН

БЕРЛИН. (ТАСС). Хүнэй эрхэ сүлөөе хамгаалха комитедэй, Германиин демократическа үзэлтэй юристнүүдэй хамтын суглаан Берлиндэ нээгдээ.

Германиин хоёр гүрэнэй ниитын, политическэ элитэ түлөөлэгшэд сугларба. ФРГ-гэй түрүү үзэлтэй хүнүүдые хашаха мүрдэхэ аашаяа Бонной засагаархид болюулаг гэһэн эрилтэ эдэнэр табяа. Баруун Германиин хүн зондо зорюулһан нэмэл бэшэг заседанида баталагдаа. Политическэ гэмээр хаагдаһан хүнүүдые табиха, эб найрамдалай, бэе бэеэ ойлголсодог болохын түлөө тэмсэдэг хүнүүдтэ эрхэ сүлөө олгохо гэһэн эрилтэ тэрэ бэшэг соонь табигдана.

ХҮНДЭТЭЙ АЙЛШАНАА ХҮЛЕЭНЭ

ПРАГА. (ТАСС). Түрүүшын эхэнэр-космонавт Валентина Терешкова ЧССР-тэ айлшалханы гэһэн мэдээсэл Чехословакида хаа хаанагүй тараба.

Валентина Терешковагай ЧССР ерэхээ байһан тухай Чехословакиин түбэй хэблэл түрүүшын хуудаһануудта мэдээсэлнүүдые үгэбэ. Зургаадахи космонавтын портредые газетэнүүд толилоо.

Чехословакиин арад зон өөһэдынгөө баатарнуудые, аха дүүнэрые угтаһан шэнгээр Валентиные үнэн зүрхэнһөө, баяр баясхалантайгаар угтаха гэжэ «Руде право» газетэ бэшэбэ.

«Хани барисаан» гэдэг трубопроводоор советскэ нефть Венгри абаашагдана. Будапештын хажуудахи Сазхаломбаттада нефть шанаржуулдаг ехэ завод бодхоогдоно. Зураг дээрэ: завод тээшэ ошоһон нефтепроводые эсэслэн тухеэржэ байна.

МТИ—ТАСС-ай фото.

Арадай ажахын туйлалтануудые харуулха выставкын хүдэлмэри шэнэдхэн табигдахань

МОСКВА, августын 10. (ТАСС-ай корр.). СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулха выставкэ хүдэлмэреэ шэнэдхэн табихань. Союзна республикануудай туйлалтанууд түбэй болон һалбаринуудай павильонууд соо харуулагдаха юм. Ороной арадай ажахын гол шухала һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ туйлагдаһан амжалтанууд союзна республикануудай павильонууд соо харуулагдаха болоо.

Жэшээнь, совет металлургнуудай туйлалтанууд мүнөөнэй «Казагай ССР» гэһэн павильоной байра соо харуулагдаха. Химическэ промышленностиин предприятинуудай болон научна эмхи зургаануудай экспонадууд «Россин Федерациин» хоёр павильониие эзэлхэ юм.

«СССР-ые электрификацилга» гэжэ павильондо нэмэлтэ болгон электротехническэ промышленностиин туйлалтануудые харуулхын тулада «Азербайджанай ССР» гэжэ павильон үгтэхэ. Стандартизациин, нормализациин, метрологиин талаар бүхы шэнэ юумэнүүд «Молдавиин ССР» гэжэ павильон соо табигдахаар хараалагданхай. Энэ шэнэ павильон эмхидхэхэ хүдэлмэри СССР-эй Стандартнуудай, хэмжүүрэй болон хэмжэлгын приборнуудай гүрэнэй комитедтэ даалгагдаа.

Саашадаа выставкын экспонадуудые түргэ түргэнөөр шэнэлжэ байха гэжэ шиидхэгдээ. Тэдэнэй нилээд олониинь мүнөө хүрэтэр удаан саг соо, нэгэ зариманиинь хоёр-гурбан жэлэй турша соо һэлгэгдэдэггүй байгаа. Мүнөө тематическа выставкэнүүд үргэнөөр эмхидхэгдэхэ, арадай ажахын зарим тон шухала асуудалнуудаар хаpалганууд хэгдэдэг байха. Энэ выставкэнүүд хоёр-гурбан һарын турша соо үргэлжэлхэ юм.

Иимэ выставкэнүүдтэ үндэһэлэн арадай ажахын элдэб һалбаринуудай мэргэжэлтэд түрүүшүүлэй болон шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй хүдэлмэриин онол аргада һургагдаха юм. Энээнтэй дашарамдуулан выставкэ дээрэ научно-техническэ конференцинүүд, семинарнууд, түрүүшүүлэй болон шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй һуралсал, элитэ эрдэмтэдэй лекцинүүд үргэнөөр эмхидхэгдэхэ.

...лай эршэ шангадаһаар

...һарын дүнгөөр ...дын мяха-консервын ...ай коллектив 3,7 ... түхэригэй продукци гадуур үйлэдбэрил... тоодо хэдэн мянган консервэ, хэдэн зуу... но мяханай, колба...лнүүд гаргагдаа. ...инь үнгэрһэн жэлэй ...ынхитэй сасуулан, ...эрэ тоолоходо 4 мил...ан түхэриг мүнгэн, ...бол 480 тонно мяхан, ...но колбасагай зүйл... миллион баанха кон...үү ехэ гаргагдаһан. Ажалай бүтээ...өөр хараалагдаһан ...процентээр үлүү дээ...жэ гү, али дүрбэн ...нэй хүдэлмэри бүтээ...ню. Эдэ амжалтанууд ...иин хуушан талмай тэрэнии үргэдхэнгүй ...а юм.

...жэлэй түсэб бол... урид дүүргэхын тү...эгшэдэй түрүү зэргэ...сна заводойхид яба...а ондо тус заводой...хэн бэрхэшээлнүүдые ...гараха ушартай бо...б гэхэдэ тэдэнэр үй...нгөө түсэб дүүргэхэ...үр заводоо шэнэдхэн ...а байгаа юм. Энээ...ар үйлэдбэри поточ...р эмхидхэгдэжэ, ур...дэдэг хэрэгтэ хэрэг...эри болюулагдаа. Тэ... технологическа шэнэ ...энүүд тодхогдожо, ... бүтээсэ дээшэлээ, ...иин шанар нилээд ...а.

... эетэйшүүлэй бригада ...хэр Н. Аранзинай хү...дэг мяха шулагша...мунис ажалай брига...е комбинат дээрэ ... болонхой. Ажалай ... талаар тэдэнэр 1964 ...аалагдаһан хэмжээн... Бригадын гэшүүд А. ..., А. Рупышев, М. Полуянов болон бусад халаанайнгаа даабари хододоо үлүүлэн дүүргэдэг, эрхим шанартай продукци үгэдэг болонхой. Урдань мяха шулагшад ами амяаран хүдэлдэг байбал, мүнөө хоёр хоёроороо хамтаржа ажаллана. Ажалдаа бусадшье аргануудые хэрэглэһэнэйнгээ ашаар тус бригадынхид хүдэлмэриингөө сагай 25 процентые алмаха аргатай болоо һэн. Тэдэнэр долоон часай даабари зургаан часай туршада дүүргэхын түлөө мүрысөө завод дээрээ үүсхэжэ, һайн үрэ дүн туйлана. Мүнөө заводой бригада бүхэн долоон хоногой зургаадахи үдэртэ түсэбһөө гадуур продукци үйлэдбэрилнэ.

Колбаса шанагша А. Молчанова, ябталагша К. Садохина, шприцовщица К. Панькова болон бусад олон түрүүшүүл коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргые дээрэ үргэжэ ябана.

Комбинадай хүдэлмэри гол түлэб мал үүсэлдэг заводой ажалһаа дулдыдадаг. Тэндэһээ колбасна, консервын заводуудта мяханай зүйлнүүд эльгээгдэдэг ха юм. Мал олоор үүсэлжэ эхилхын урда тээ эндэ горитойхон бэлэдхэл хэгдэһэн байна. Малай арһа үбшэхэ, өөхэ хайлуулха гэхэ мэтэ шэнэ тухеэрэлгэнүүд тодхогдоо. Тиигэжэ мал олоор үүсэлэлгэ эмхитэйгээр эхилжэ, түрүүшын үдэрһөө даабари холо үлүүлэн дүүргэгдэнэ.

Заводой хүдэлмэришэдэй дундаһаа коммунис ажалай ударник, өөхэ абадаг цехын аппаратчица М. Афоничева, мал үүсэлэгшэ П. Афанасьева, эндокринна зүйлнүүдые суглуулагша Р. Худякова, гэдэһэ арилгагша П. Фомина болон бусад шалгаржа, үнэн сэхэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Комбинат дээрэ ажалай эршэ улам шангадаһаар.

Г. Харченко.

Энээниие уншаад, ажалдаа нэбтэрүүлэгты

Искусственна һү буйлуулха арга тухай

Татарай республикын олохон колхозууд болон совхозууд тугалнуудта, поршоонхонуудта уулгахын, шубуу эдеэлүүлхын тулада искусственна һү ажахыдаа ехээр хэрэглэдэг болонхой. Иимэ һү хэрэглэдэг болоһонһоо хойшо тэндэхи колхозууд үдэр бүри 400 үдхэн һү алмадаг, гүрэндэ худалдагдаһан һүнэйнгөө хэмжээе дээшэлүүлдэг болонхой.

Искусственна һү гаргахын тулада «Сельхозтехникын» Татарай нэгэдэлэй уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын таһагай начальник нүхэр Калимуллин тусхай тухеэрэлгэ зохёоһон байна. Тэрэ тухеэрэлгын тухэл, оньһониинь доро толилогдоһон зураг дээрэ харуулагдаба. Иимэ һү үйлэдбэрилэн буйлуулгын технологи саг үргэлжэдөө хэгдэжэ байхаар, багахан гаргашатайгаар тухеэрэгдэһэн байха юм. Нэгэ иимэ тухеэрэлгээр хүдэлмэриин 8 час соо 2000 литр һү буйлуулан гаргажа болоно.

Эндэ хэлэгдэһэн тухеэрэлгэ тухэл маягайнгаа талаар онсо орёо бэшэ, ажахы бүхэндэ бүтээгдэжэ боломоор. Тэрэ тухеэрэлгэ уһа халаадаг амһартатай (2), халуун уһа хүргэдэг запас баагтай (3), үбһэ уһанда хэжэ эдеэшүүлдэг тусхай амһартатай (6), холисо худхадаг электромотортой баагтай (9), томо, жэжэ хэмжээнэй шүүрнүүдтэй (11), шэнгэн зүйлые суглуулдаг амһартатай (12) байдаг. Эдэ бүхы амһартануудай хэмжээн хадаа нэгэ доро 300 литр продукци гаргаха аргатайгаар бүтээгдэһэн байха юм.

Искусственна һү буйлуулха технологи иимэрхүү байха зэргэтэй. Нэн түрүүлэн тусхай хоолойгоор (1) уһан халаадаг амһарта руу (2) гоожуулагдана. Тэндэ бусалха шахуу болоторнь халаагаад, кранаа нээжэ (4) шлангаар үбһэнэй эдеэшэдэг амһарта руу эюулэгдэнэ. Үлтиргэгдэһэн үбһэ уһанда хэхынгээ урда тээ уһанайнгаа температура 80 градус болотор запасной бааһаа бусалһан хүйтэн уһа эюулжэ һэблэхэ хэрэгтэй. Удаань тэрэ уһан соогоо бутархай үбһэеэ хэжэ хабхаглаад, 3,5—4 час тухай эдеэшүүлхэ.

Тэрэнэй һүүлээр эдеэшэһэн шүүһэеэ амһартын оёорто табигдаһан шүүр худар тусхай кранаар (7) табижа, холисо худхадаг бааг руу гоожуулха. Тэрэ үбһөөр эдеэшүүлэгдэһэн уһандаа обёосой талха, дабһа болон бусад холисонуудые хэжэ, мотоор хүдэлгэжэ, таһа худхан ниилүүлхэ.

Бэлэн болоһон шэнгэн зүйл (искусственна һүн) хадаа бүдүүн, нарин шүүрнүүдые нэбтэрэн гаража, тэрэниие суглуулдаг тусхай амһарта руу гоожон ородог. Тиихэдээ талханда байһан хахууһан болон бусад үлүү буртаг зүйлнүүд шүүртэ бариг-

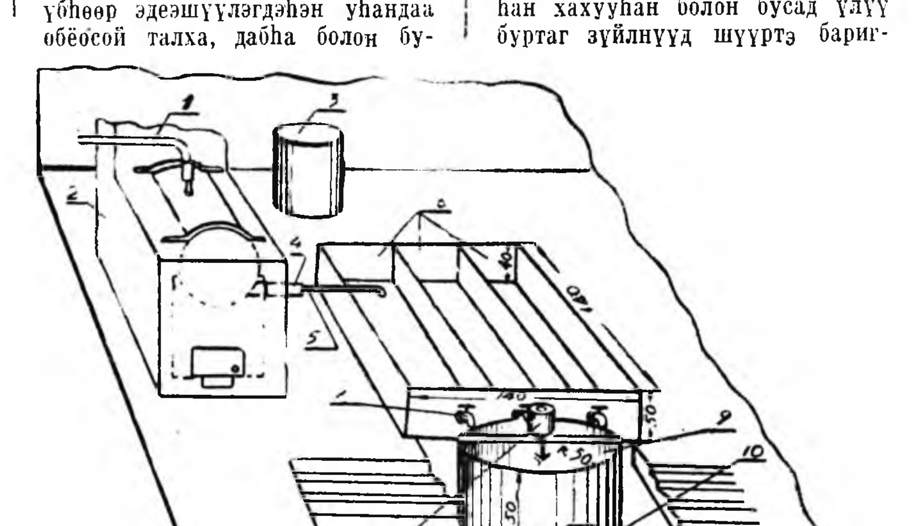

Рис № 1

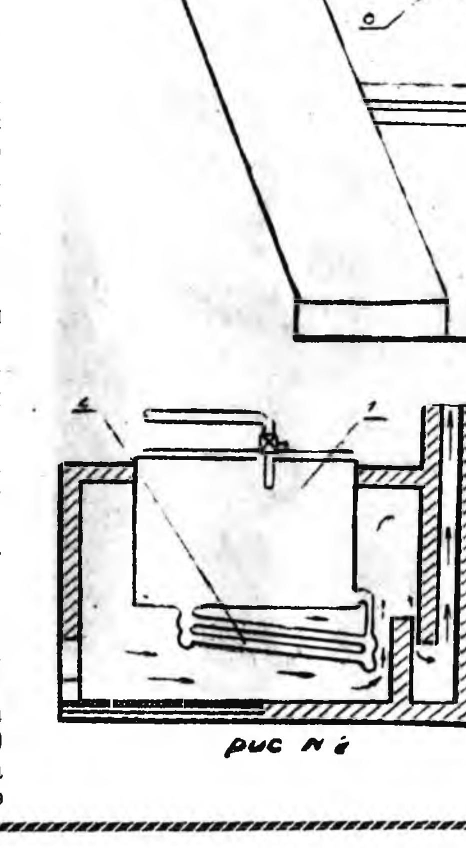

Рис № 2

дадаг зэргэтэй. Иигээд лэ искусственна һүн бэлэн болодог. Бэлэн болоһон һүеэ һайса худхаад, хэрбээ ондоо шухаг зүйлнүүдые үшөө дээрэнь нэмэжэ холихо хэрэгтэй байгаа һаа, тэрэнээ нэмээд, кранаар (13) гоожуулжа абаад, малда уулгаха, эдюулхэ ёһотой болоогдоно.

300 литр искусственна һү хэхын түлөө мэргэжэлтэдэй тооложо үзэһэнэй ёһоор иимэнүүд зүйлнүүд хэрэгтэй болодог гэбэл: 174 литр үбһөөр эдеэшүүлһэн уһан (тэрээндэ 30 килограмм үлтиргэгдэһэн клевер гү, али хүсы, үгышье һаа эртэ сабшагдаһан һайхан хүдөө үбһэн хэрэгтэй), 48 килограмм обёосой, 18 килограмм горохой талхан, 66 литр машиндагдаһан һүн, 2,4 килограмм мел, 1,5 килограмм дабһан, 2,4 килограмм загаһэнай тоһо, 1500 мянган единицэ биомицин оруулагдана.

Искусственна һү үйлэдбэрилдэг тухеэрэлгын бүтээсэнь гол түлэб халуун уһанай, мүн үбһөөр эдеэшүүлһэн уһанай бэлэн болололгоһоо дулдыдаха. Үбһөөр эдеэшүүлдэг уһанай амһартын гурбан ондоо таһалгатай байдаг ушар 300 литр һү часһаа үлүүхэн сагта бэлэн болгохо арга олгоно гээшэ.

Үдхэн һүнэй орондо уулгахаар иигэжэ бэлдэгдэһэн хоол хадаа тугалай түрэһөөр 20-ёод хоноод байхадань тэжээлэйнь рациондо оруулжа болохо. Саашадаа арбан хоног бүхэндэ тугалай уудаг үдхэн һүнэй хэмжээе хахад литрээр хороохо, тиихэдэ хоёр һаратай болоһонһоонь хойшо 4,5 литр хүрэтэр уулгажа болоно.

Искусственна аргаар бэлдэгдэһэн энэ шэнгэн тэжээлэй нэгэ килограмм соо 0,33 тэжээлэй единицэ, 3,6 грамм протеин, 48 грамм кальци, 1,2 грамм фосфор, 9,1 миллиграмм каротин бии байдаг.

Энэ тэжээлэй центнерынь 3 түхэриг 50 мүнгэтэ болохо, харин центнер үнеэнэй үдхэн һүн хадаа 13 түхэриг 10 мүнгэтэ бшуу. Зүгөөр үүлтэр һайтай мал болохо тугалнуудые иимэ тэжээлээр түлжөөхэдэ ямар нүлөө үзүүлхэ байха тухайнь үшөө шэнжэлэгдээдүй байһаар.

Уһа халаахын тулада «КВ-200» тухэлэй парообразователь хэрэглэхэдэ һайн. Тиимэ юумын олдоогүй һаань, ондоо аргаар хэхэ хэрэгтэй. Тэрэнэй түлөө 200 литрэй түмэр боошхо хэрэглэхэдэ таараха (зураг № 2). Уһанайнь түргэн халахын тулада оёортонь нэгэ хахад гү, али хоёр дюймын хэмжээнэй бүдүүн хоолойгоор хоёр дабхар радиатор табижа үгэхэ болоно. Зүгөөр тэрэ радиатор нэгэ бага налуугаар хэгдэхэ зэргэтэй. Тиихэдэ уһанай ябаса һайн боложо үгэхэ. Нэгэ рядтань табанһаа доошо бэшэ хоолой табиха шухала. Тиигэжэ тухеэрэгдэһэн пеэшэн 180—200 литр уһые 40—50 минута соо бусалтарнь шахуу халаажа шадаха юм.

0,8—1 киловатт хүсэтэй электромотор холисо худхахын тула хэрэглэгдэдэг. Мотоорой валда гурбан һэлюуртэй нэмэлтэ вал табигдаха ёһотой. Тус мотоор худхалгын бааг дээрэ центрһээнь багаха хажуу тээшэ булад угольнигуудта бүхэлэгдэдэг юм.

Элдэб томо бодосуудые, мүн обёосой талханай хахууһа шүүрдэн барихын тула хоорондоо зайтайгаар хоёр дабхар шүүр табигдана. Дээдэ тээхинь томошог юумэнүүдые барихаар хабтагайгаар хэхэдэ болохо, тиихэдэ дорохинь жэжэхэн нүхэнүүдтэйгээр бүтээгдэхэ. Тэрэниие нимгэн лист түмэрөөр хэбэл таараха.

Хэрбээ иимэ хэмжээнэй тухеэрэлгын ажахын хэрэгсэлые хангажа шадахагүй байгаа һаань, үбһэ эдеэшүүлдэг амһартын хэмжүүрые ехэдхэжэ, багтаасынь арьбадхажа болоно. Тиихэдэ тэрэнэй бүтээсэ нилээд дээшэлхэ байна.

Иимэ аргаар искусственна һү хэжэ шададаг болоходоо, хэрбээ ажахы бүхэн ядахын сагта 300 литр һайхан һү үдэр соо алмажа шадаа һаа, республикамнай үдэр бүри адагынь 100 мянган литр һү гүрэндөө нэмэжэ худалдаха аргатай болоно бшуу. Иихэдээ һүнэй гаргашалга һураггүй доошолхо ёһотой, ажахынуудай олзо доходшье горитойгоор нэмэхэ зэргэтэй.

Т. Шевченко,
«Сельхозтехникын» Буряадай нэгэдэлэй инженер.

Буряадаймнай дээдэ һургуулинуудта

ЭРДЭМТЭ ЗООТЕХНИГЭЙ мэргэжэл һониншье, хүндэтэйшье

Биологическа эрдэм, наукые улам хүгжөөхэ, практикатай тэрэнэй холбоое бэхижүүлхэ хэмжээнүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол биохими, биофизикэ, генетикэ, физиологи, микробиологитой нягта холбоотой зоотехническэ эрдэм, наукын саашанхи хүгжэлтэдэ үргэн зам заажа үгөө. Түрүү зоотехниин үндэһөөр шэнэ технологи хэрэтлэн, механизаци үргэнөөр нэбтэрүүлэн, зүб мүрөөр мал ажалые эрхилжэ, тэрэнэй продукциие элбэгжүүлхэ, өөрынь үнэ сэн хямдаруулха гээшэ хүдөө мэргэжэлтэдэй, нэн түрүүндэ зоотехнигэй арюун уялга мүн.

Октябриин революциин урда тээ зоотехник гэжэ мэргэжэлтэн үгы тоогой байгаа һаа, Совет засагай үедэ зоотехническэ һуралсал үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрээ. Мүнөө хэдэн зуун мянган зоотехнигүүд колхоз, совхозуудтамнай хүдэлнэ. Мал ажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ зоотехнигэй үүргэ тон ехэ. Жэл ерэхэ бүри тэрэнэй уялга, харюусалгань дээшэлнэ. Мүнөөнэй зоотехник зүбшэл үгөөд лэ ябадаг урданай зоотехник бэшэ, харин колхоз, совхозой ажа үйлэдбэриие эмхидхэгшэ, малһаа ашаг шэмыень абаха орёо асуудалые зүбөөр шиидхэхэ эрдэмтэ технолог мүн.

Ашаг шэмэ ехэтэй малые шэлэжэ, һунгажа, искусственна үрэжүүлгэ хэжэ, үүлтэрыень эрид һайжаруулха ябадал хадаа зоотехнигэй нэтэрүү шанга хүдэлмэреэр лэ туйлагдадаг. Бэе бэхи, сэбэр аад, ашаг шэмэ ехэтэй юрын һүрэгһөө илгарма һайн, шэнэ үүлтэртэ малые олон жэлдэ оролдон гаргажа, гүүртэ, фермэ дээрээ үсхэжэ байһан зоотехник хадаа ёһотол селекционер бшуу. Тиин шэнжэлхы туршалгын хүдэлмэри заабол ехэ эрдэмтэд ябуулха зэргэтэй бэшэ, харин үйлэдбэри дээрэ бэеэрээ хүдэлжэ ябаһан мэргэжэлтэд энэ хэрэгтэ ехэхэн хубитаяа оруулдаг байна. Энэ талаар бүгэдэндэ элитэ болоһон Мичурин, Лысенко, Штейман ба бусад суута новаторнуудай гайхамшагта ажал хүдэлмэринь гэршэлнэ.

Олон тоото эрдэмтэ зоотехнигүүдые манай Буряадай хүдөө ажахын институт бэлэдхэн хүмүүжүүлээ. Зоотехническэ факультедэй нэгэдэхи курсда жэл бүри 100 гаран студентнэр абтадаг. Мүнөө жэлдэ шэнэ студентнүүдые абаха болзор августын 15 болотор һунаагдаа. Тус факультедтэ орохо дуратай залуушуулда өөһэдынгөө хүсэлэл бэелүүлхэ иимэ аятай арга нүхэсэл олгогдоһон байна.

Нэгэдэхиһээ гурбадахи курс хүрэтэр юрэнхы болон тусхайта һуралсалай предмедүүдые үзэхэһөө гадна, студентнэр ботаника, зоологи, гистологи, дарвинизм болон бусад биологическа эрдэм ухаанай һалбаринуудые шудалдаг. Энэ жэлһээ эхилжэ 3-дахи курсда һурагшад мичуринска генетикын гол асуудалнуудаар лекцинүүдэй, практическа хэшээлнүүдэй тусхай курс үзэдэг болохонь. Студентнүүд 1-дэхи курс дүүргэһэнэйнгээ удаа институдайнгаа һуралсалай ажахыда практика гарана. Тэндэ студентнэр мал ажалай фермэнүүдэй хүдэлмэришэдэй уялга дүүргэжэ бэеэрээ хүдэлдэг, тиигэжэ малшадай мэргэжэл шудалдаг, хүдөө ажахын машинануудые жолоодожо һурадаг юм.

Учхоздо һураһан үедөө өөһэдынгөө уялгада диилэнхи студентнэр түрүү һаалишадһаа өөрэгүй бэрхээр үнеэдые харууһалдаг, һү ехээр һаадаг байһан нүхэдые дурдабал, нэн түрүүн нүхэд Г. Желякова, А. Шапошникова, В. Козырь гэгшэдые нэрлэмээр. Нэгэдэхи курсын студент Л. Зверьков хони түргөөр хайшалдаг оренбургска арга бэрхээр шудалаад, тэрэ мэргэжэлдээ 15 нүхэдөө һургаа. Энэ жэлдэ тэдэнэр Боргойн совхоздо хүдэлжэ, 10 мянга гаран хони хайшалаа.

Студентнэрэй практическа һуралсал диплом абахын урда тээхи бэшэмэл хүдэлмэреэр дүнлэгдэдэг. Тиихэдэ дүрбэдэхи курсда һурагшад 25 неделиин туршада бэеэ даагаад, фермын тоо бүридхэгшын, техник-үрэжүүлэгшын, бригадирай, зоотехнигэй тушаалые гүйсэдхэдэг юм.

Студентнэр институдта һуража байхадаа лабораторно-шэнжэлэлгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха баян арга боломжотой. Тэдэнэр кафедрануудай дэргэдэ эмхидхэгдэдэг эрдэм ухаанай элдэб кружогуудта ябадаг, тиигэжэ бэеэ даагаад, эрдэмтэдэй ударидалга доро малда элдэб туршалга хэхэ, шэнэ лабораторно түхеэрэлгэтэй танилсаха, тэрэниие хэрэглэжэ һураха, рефератуудые бэшэхэ, научна конференцинүүд дээрэ элидхэлнүүдые уншаха гэхэ мэтэшэлэн шэнжэлхы шанартай хүдэлмэринүүдые бүтээдэг байна. Энэнь хадаа һүүлдэ дипломно хүдэлмэреэ хамгаалха, хожомоо диссертаци дээрэшье ажаллаха хэрэгтэнь студентнэртэ ехэхэн бэлэдхэл боложо үгэдэг.

«Шергинский» совхозой гахайн фермэдэ практика гараһан дипломант Ц. Эрдынеев тэндэхи һүрэгые ямар аргаар түргөөр олошоруулхаб, тэжээлэйнь баазаа хайшан гэбэл һайжаруулхаб, гахайшадай ажалые хүнгэдхэхын, ашаг ехэтэй болгохын тула юу хэхэб гэһэн асуудалнуудта эрдэм ухаанһаа, түрүүшүүлэй дүй дүршэлһөө үндэһэлһэн хэмжээнүүдые зохёон хараалаа. Тэрэниие совхозойхид хүтэлбэри болгон абажа, бодотоор бэелүүлжэ эхилэнхэй.

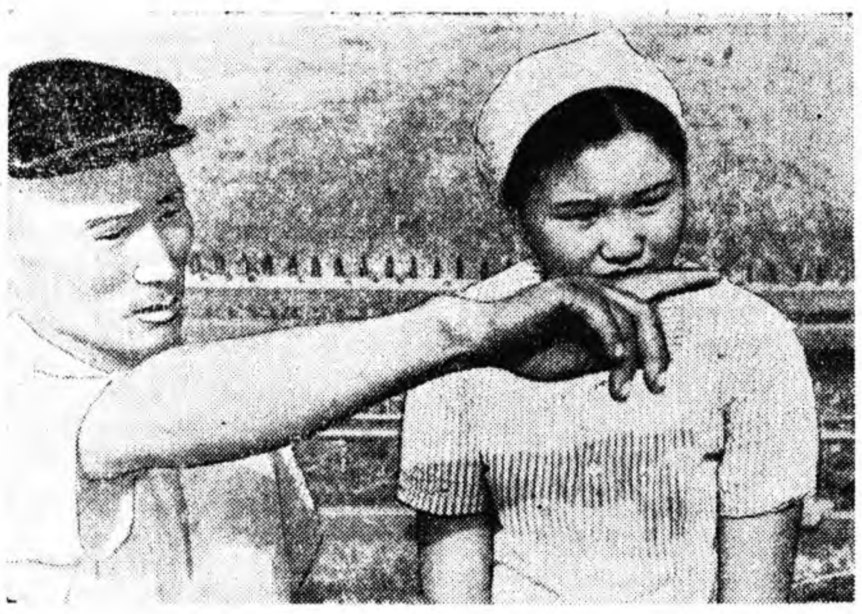
Дипломантка М. Татаканова эбэртэ ооде малай байрада хоёр янзын вентиляциин алиниинь һайн бэ гэжэ удаахан туршалга хээд, шахтна вентиляциин ВИМЭ гэжэ системын вентиляциһаа булюу һайн гэжэ тобшолол хээ. Тэрэнь түхеэрэлгэ барилгаараа бэлэн, үнэгүй, ашаглахада зохид, малай хашаа соохи агаарые үлэмжэ һайнаар сэбэрлэхэ аргатай. Олохон дипломно хүдэлмэринүүд манай республикын түрүү малшадай ажалай дүй дүршэлые согсололгодо зорюулагдадаг.

Тус институдые дүүргэжэ, эрдэмтэ зоотехнигүүд боложо гараһан нүхэд мүнөө манай ороной олон хизаар, областьнууд, колхоз, совхозуудай мал ажал дээрэ, хүтэлбэрилхы ажахын, партийна хүдэлмэридэ ажалланад. Тэдэнэрэй дундаһаа олон нүхэд РСФСР-эй, БурАССР-эй габьяата зоотехнигүүдэй нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Манай институт түгэсхэһэн зоотехнигүүд багшын, эрдэм шэнжэлэлгын ажал ябуулгадашье амжалтатай һайнаар хүдэлдэг. Жэшээнь, хүдөө ажахын Алтайн эрдэм-шэнжэлэлгын институдай хонин ажалай таһагые хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат В. Г. Гусев толгойлно, Благовещенскын, Курганай хүдөө ажахын институдуудта нүхэд В. И. Родионов, Н. М. Лопатин гэгшэд доцентнүүдээр хүдэлнэ.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд манай орондо хододоо хэрэгтэй. Дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэдээр колхоз, совхозуудые, научна эмхи зургаануудые хангаха гээшэ коммунис байгуулгын программын зорилгонуудай нэгэниинь мүн.

Ю. Загибалов,
Буряадай хүдөө ажахын институдай багша.

Улаан-Үдын хүдөө ажахын техникумэй агрономическа отделениин 3-дахи курсын студентка Галина Пурбуева өөрынгөө «Коммунизм» колхоздо (Ивалга) һуралсалай практика гарана. Мүнөө тракторист Василий Балдановтай хамта тракторна тармуурта һуужа, үдэрэйнгөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Зураг дээрэ: В. Балданов Г. Пурбуева хоёр үбһэ тармажа эхилхээ байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Сэмбын фабрикын үхибүүдэй саадта. Л. ХАЙДУРОВАЙ

2500 жэлэй саада тээ хадагалагдаһан алтан эдлэл олдобо

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС-ай корр). СССР-эй Науканудай академиин Астраханска археологическа экспедици манай үе сагай эхилхын үни урда тээ хэгдэһэн алтан эдлэл, бусад хэрэгсэлнүүдые олобо. Экспедициин хүтэлбэрилэгшэ, түүхын эрдэмэй кандидат В. П. Шилов ТАСС-ай корреспондентдэ иигэжэ хөөрөө:

— Астраханска нютаг ороноо шэнжэлхэ музейн хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта Соленое Займище (Енотаевска район) һуурин шадар савромадуудай тоногдоогүй хүүр Доодо Поволжьедо түрүүшынхеэ олдобо. Эдэ үндэһэ яһатан манай үе сагай урда тээхи VI—IV зуун жэлэй үедэ Волго, Дон шадар зөөжэ ябаһан түүхэтэй. Тэрэ хүүр соонь түмэр томо һэлмэ, гууляар хэһэн зэбэтэй, һуршануудтай һаадаг, гууляар хэһэн томо толи, алтаар хүбөөлһэн модон амһарта олдобо.

Хүүрэйнь үшөө доодо тээ, хүнэй олохогүйгөөр хадагалагдаһан зүйлнүүд соонь алтаар хэһэн эхэнэрэй гоёлтонууд, һиихэ, элдэб зүүдхэл байба.

Норжимаевай баснинууд ту...

Самбу Норжимаев нилээд удаахан саг соо сэрэгэй албанда ябажа ерээд, хүдөө нютагта хүдэлһэн юм. Тиигэһэнэйнгээ һүүлээр Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай дээдэ һургуулиие дүүргээ. Энэ нүхэрнай хаанашье ябахадаа үндэһэн буряад уран зохёолоор һонирхожо, шэнэ шэнэ ном дэбтэр уншажа, зарим ушарта өөрөөшье һэмээхэн бэшэжэ туршадаг байгаа. Хожомынь Улаан-Үдэдэ ерээд һуража байхадаа, студентнэрэй уран зохёолой нэгэдэлэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр оролсоо.

Самбу Норжимаев шогтой зугаатай бишыхан рассказ, нэгэ үйлэтэй үзэгдэл, үгы... гол түлэб басни бэшэд... Олохон зохёолынь ... журналда, эстрадын су... рида, залуушуулай ... хэблэгдэнхэй. Тэдэнь ... удха найруулгаараа, ... бэрээрээ оогүй һайн г... гагүй ааб даа. Тиигэбэ... хэлэниинь баян, яһала... тэй зугаатай. Зүйлнүүд... байдалһаа илган абажа... жэлэн харуулхые һэдэ... хэлэхэ ушартай.

Энэ нүхэрэй саашад... һайнаар оролдожо, хурса тодоор бэшэдэг ... енъ хүсэхэ дуран хүрэ...

Ч. НАМЖИЛОВ.

С. НОРЖИМ...

Тахяагай мэх...

— Букаре-ку-у!
Үндэгэнэйнгөө түсэбые
Үлүүбшэлэн дүүргэхэбди!—гэжэ
Тахяатан бүлгэмые зонхилогшо
Ооголзо[1].
Тангариглан хуугайлжархёод,
Бүргэд шубуунда магтуулан,
Бүлэнэртөө бусажа ерээ һэн.
. . . .
Уялга болоһон үгэнь
Уһанда хаягдаха аргагүй—
Уданшьегүй
Шалгалтын дээрэһээ буухые
Шаазгайн шаханаанһаа
дуулажархиба.
Алтан тарянай амтанда,
Абхай тахяагай зулгыда
Аблагдан дашуурашанхай һуутараа
Хүндэ ушарай тохёолдоходо,
Хүршэ Нугаһандаа харайба.
«Абарыш намайгаа, андамни,
Арбаад үндэгэ урьһалыш!
Амар мэндэ гаралсаа һаа,
Арагаар дүүрэн тэхэрюулхэб!»
«Аргагүйб, ханимни,
Эхэ бүриһөө эхир үндэгэнэй
түсэбтэй аад,
Энэ хүрэтэр ядалданаб!»—гэбэ ха
Нугаһаниинь.
Нугаһанһаа саашалхадаа,
«Нугархай ябуулга» хэхэ тээд,
Галуунда сэхэ шэглэбэ.
«Хүндэтэ нүхэрни, хүлисэ,
Хүүгэд, хүгшэдтнай амгалан гү?
Үринэрэймнай үе залгамжалан,
Үдэхэ сагынь ерэбэл.
Худа-ураг бололсон,
Хүндагаа нэшэлдүүлээл!..»—гээд
Альбантайханаар эхилбэ.
Ганса басагаяа хадамнаха болоһондоо
Галуунтан ехээр баясан,

[1] Ооголзо—эрэ тахяа.

Улаан залаата хүдадаа
Үгтамжа бүдүүнээр түхе...
Арза, хорзо аягалбад.
Ара гэдэргээ тарайлдабад...
Манатаһан толгойтоной
Маргасалдаха, һайрхасал...
Галуунда Ооголзо шэбэнэ...
«Худамни, хуушанай ёһо...

Залуу бэриин заһал-гоёл...
Басаганда үгтэһэн бараае...
Баранда харуулдаг бэлэй...
Галуун ганхаһаар үндытөө...
Ганганаашадые хирбэжэ:
«Хани болохо Тохорюум...

Инаг минии Индюк, дуул...
Үндэгэнһөө үлүү
Үнэтэ баялиг байха гү?
«Солотой, суутай минии
Сооходшье борошье үндэ...
Тооһоо үлүүбшэлэн сугл...
Тоодогые урдалһыем мэдэ...
«Мэдэнэбди!»
«Үтытэй ядууһаа үншэн
Үргэжэ абанаб гэжэ бү һа...
Үндэгэн энжэ үгэнэб,
Үргэлөөд даахысаа аба...
Гэршэ болохот!»—гэбэ ...

. . . .
Талаанда дайрагдаһан Тах...
Тархиһаа зэмсэ зайлуул...
Тэнигэр һуутарнь,
Тэһэржэ тараһан дальбар...
Газар гэшхэмсээрээ
Галуундаа арилшоо һэн.

**

Хүүрмаг ябадалта Ооголзо...
Дуудалгаар Бүргэдтэ ошоб...
Дуулдахаяа болишоо галс...

Хилын саанаһаа

Фидель Кастро үгэ хэлэбэ

ГАВАНА, августын 11. ТАСС-ай корреспондент Р. Князев мэдээсэнэ:

Гидравлическа нөөсэнүүдэй национальна институдай бии болгогдоһоор нэгэ жэл гүйсэһэнэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололой суглаан Кубын ниислэлдэ үсэгэлдэр болобо. Тус институт премьер-министр Фидель Кастрын үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн юм. Сүлөөтэ арал дээрэ социалис экономико байгуулха хэрэгтэ энэ институт мүнөө үедэ тон шухала үүргэ дүүргэнэ. Институдай хүдэлмэрилэгшэд проектнүүдые бэлдэнэ, оронойнгоо газар нютагуудта олон гидробарилганүүдые бодхооно. Совет мэргэжэлтэд—гидротехнигүүд Кубын нүхэдтэ ехэ туһаламжа хүргэнэ.

Гидравлическа нөөсэнүүдэй национальна институдай ажал тухай институдай президент Фаустино Перес ехэ элидхэл хээ.

Удаалуулан Кубын премьер-министр Фидель Кастро сугларагшадта хандажа үгэ хэлэбэ.

Кубада уһанай ажахые хүгжөөхэ гээшэ туйлай ехэ удха шанартай гэжэ Фидель Кастро онсолон тэмдэглээ. Энэ үнгэржэ байгаа 10 жэлэй, мүн удаадахишье арбан жэлэй туршада Кубын экономикын үндэһэ һууринь хүдөө ажахы байха гэжэ премьер-министр үргэлжэлүүлбэ. Хэрбээ уһанай хүсые һайнаар хэрэглэжэ шадаа һаа, бидэнэр ехээр хүгжэнги хүдөө ажахытай болохобди. Энэмнай омогорхолнэй болохо. Кубада олон газар нютагуудта жэлдээ хоёр дахин ургаса хуряажа болохо. Зүгөөр уһаар хүсэд хангагдаад лэ байгаа һаа, жэлдээ хоёр ургаса сохом хуряахаар байха гэжэ Фидель Кастро хэлэбэ.

1970 он хүрэтэр Кубын экономикын гол һалбаринууд—саахар абаха, мал ажал үсхэбэрилхэ хэрэг хүгжөөгдэхэ. Хүдөө ажахые хангалаг промышленностиин һалбаринуудые, тодорхойлбол химическэ үтэгжүүлгэ хэхэ, хүдөө ажахын машинануудые бүтээхэ һалбаринуудые хүгжөөхэ шухала гэжэ Фидель Кастро мэдүүлээ.

Ажалые хайшан гэжэ зүбөөр эмхидхэхэ ёһотойб гэһэн асуудалда Фидель Кастро дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Ажал хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхээд, үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые социалис зөөри болгоод байһан үедэ туйлай ехэ амжалта туйлагдаха, экономикые угаа түргөөр хүгжөөхэ арга боломжо бии болохо байна гэжэ премьер-министр тэмдэглэбэ.

Зарим ведомствонүүдэй ажал хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые Кубын премьер-министр шүүмжэлээ. Ажал хүдэлмэри тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ, даалгагдаһан ажалай түлөө харюусалгые дээшэлүүлхэ тухай Фидель Кастро хэлэһэн байна.

Ороноймнай бүхы һалбаринуудта амжалта туйлагдаа гээд Фидель Кастро мэдүүлбэ. Тиимэһээ бидэнэр саашадаа бүрил һайнаар ажаллаха, дутагдалнуудтаа шүүмжэлхыгөөр хандаха ёһотойбди гэжэ премьер-министр мэдүүлбэ.

Гидравлическа нөөсэнүүдэй национальна институдай бүхы хүдэлмэрилэгшэдые ойн баярай үдэртэй дашарамдуулан Фидель Кастро амаршалаад, туһаламжа хүргэһэнэйнь түлөө совет гидротехнигүүдтэ, бусад оронуудһаа ерэһэн мэргэжэлтэдтэ халуун баяр хүргөө.

Курд арадай түлөөлэгшын мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК, августын 10. (ТАСС). Ирагай зэбсэгтэ хүсэнүүд курд арадта эсэргүү дайнда шиидхэхы илалта туйлаа гээд Багдадай радио мэдээсэһэн байгаа. Мүнөө үедэ Францида ошоод байһан курд арадай хүтэлбэрилэгшэ эмир Бедир-Хан энэ мэдээсэлыень буруушаагаа. Иигэжэ Юнайтед Пресс Интернейшнл агентство мэдээсэбэ. Ирагай арми курд арадта ехэ сохилто хээ гэжэ Ирагай радиогой мэдээсэһэниинь тон худал гэжэ Бедир-Хан хэлэбэ. Киркук шадарай нефть абадаг ехэ түбэй газарнуудһаа оройдоо 25 миль зайда эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэдэг курдын түлөөлэгшэд байрлана гэжэ Бедир-Хан мэдүүлбэ.

Ирагта алуур хюдалга зогсоохо!

ЛОНДОН, августын 12. ТАСС-ай корреспондент А. Меликян мэдээсэнэ:

Ирагта бии болгогдоһон алуур хюдалгын, ээрхэлгын засаг түрэдэ эсэргүү митинг Хайд-Паркда үсэгэлдэр болобо. Великобританиин коммунис партиин Лондоной областной комитет энээниие эмхидхэһэн байна. «Ирагта алуур хюдалга зогсоохо!», «Курд арадые олоор алаха, хюдаха ябадалые болюулха» гэһэн эрилтэ митингдэ хабаадагшад табяа.

Багдадай засаг түрэдэ эсэргүү тэмсэл англи арадай хэхыень митингдэ үгэ хэлэһэн хүнүүд уряалаа.

Индиин коммунис партиин түрүүлэгшын пресс-конференци

ДЕЛИ, августын 11. (ТАСС). Индиин коммунис партиин түрүүлэгшэ Ш. А. Данге оронойнгоо дотоодын политическэ байдал тухай мүнөөдэрэй пресс-конференцидэ мэдүүлгэ хэбэ.

Премьер-министр Неругэй толгойлдог правительствын гадаадын, дотоодын политикада Индиин хархис этэгээдүүд һаад тойбо ушаруулхые һэдэнэ гээд мэдүүлгэ соонь тэмдэглэгдэнхэй. Тиигээд правительствын тушаалһаа бууха тухай эдэ хархис этэгээдүүд тусхай хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлнэ. «Америкын үгэ» гэдэгые Калькуттада байдаг бүхэиндийскэ радиогой радиостанциин дамжуулха болоһон тухай США Инди хоёрой хоорондохи хэлсээе мэдүүлгэ соогоо буруушаагаа. Гадна Индиин газар дээрэ США-гай, Англиин агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй һургуули хэхэеэ байһаниие баһал буруушааба.

Индидэ хамтын авиационно һургуули хэхэ ябадал Индиин газар дээрэ хариин сэрэгэй баазануудые бии болгохо түрүүшын алхам гээшэ гээд Ш. А. Данге тэмдэглээ.

«Хархис этэгээдүүдэй Индидэ бэелүүлжэ байһан аашанууд» гэһэн «Правда» газетын бэшэг тухай асуудалнуудта Ш. А. Данге харюусаа. Тиихэдээ Хитадай компартиин хүтэлбэри Индиин компартиин дотоодын хэрэгүүдтэ хамаарна гэжэ Ш. А. Данге хэлэбэ. Индиин компартида хэн ёһотой марксист-ленинец гээшэб гэһэн асуудалые КПК шиидхэхэ хүсэлтэй байна гээд тэрэ тэмдэглэбэ. Энэнь Индиин компартиин гэшүүдые можо болгожо таһалха уряал болоно гэжэ Ш. А. Данге үргэлжэлүүлбэ.

„Амгалан ёһоор зэргэ оршон байлга—империализмда хэгдэһэн сохилто"

ОТТАВА, августын 12. (ТАСС). «Амгалан ёһоор зэргэ оршон байлга—империализмда хэгдэһэн сохилто» гэһэн бэшэг «Канадиен трибюн» газетэдэ толилогдоо. Энэ бэшэгэй авторынь Канадын Коммунис партиин генеральна секретарь Лесли Моррис болоно.

Мүнөөнэй уласхоорондын байдалай, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй шухалын шухала асуудалнууд тухай Л. Моррис тогтожо хэлэбэ. Хитад коммунистнууд эб найрамдалай түлөө тэмсэнэбди гэжэ хэлэдэгшье хадаа, үнэндөө мүнөөнэй үе сагта эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ гээшые буруушаана. Дайн байлдаанай мүнөө үедэ тон ондоо шэнжэ шанартай болоһыень хитадууд хараада абанагүй. Иигэжэ дайн байлдаанай ондоо шанар шэнжэтэй болоһон ушар манай үе сагай бүхы хэрэгүүдтэ нүлөөлнэ гэжэ тэмдэглэбэ.

Эб найрамдалай, амгалан ёһоор зэргэ оршон байхын, буу зэбсэг хуряахын түлөө тэмсэхэ гээшэ бэеэ тушаалга, замһаа хазагайралга бэшэ бшуу гэжэ Моррис бэшэнэ.

«СҮЛӨӨТЭ ДЭЛХЭЙДЭ». Буэнос-Айресай (Аргентинэ) һунгуулиин участогай хэжууда.

ЮПИ—ТАСС-ай фото.

Ганын, Конгын элшэн сайд хэлсээндэ гараа табиба

ВАШИНГТОН, августын 10. (ТАСС). Ганын, Конгын элшэн сайд агаарта, замбуулин дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалгые хориход тухай Москвада баталагдаһан хэлсээндэ өөрынгөө правительствануудай нэрэһээ гараа табиба.

ФУТБОЛ

Арба наймада... уулзалгын уда...

России Федерациин «Б» классай футболистнуудай (табадахи зоно) дунда үнгэргэгдэжэ байһан мүрысөөнэй ээлжээтэ—арба наймадахи уулзалга болобо. Эндэ Барнаул городой «Темп» команда 25 очкотой түрүүлжэ ябана. Эдэнэрэй удаа Омск, Комсомольск-на-Амуре городуудай команданууд гаранхай. Энэ үдэр наадаһан командануud соо һоо Шэтын «Забайкалец» бүлгэмэй футболистнууд шэдамар бэрхээр тулалдажа, эдэнэртэ айлшалһан Прокопьевскын «Шахтер» командые 3:1 тоотойгоор шүүжэрхёо. Тиигэжэ эдэнэр 17 очкотой болоһон байна. Мүн Владивосток—Эрхүү, Новосибирск—Ангарск городуудай футболистнуудай наадан 1:1 тоотойгоор дүүрээ. 16 нааданһаа 16 очкотой болоһон Красноярск городой «Локомотив» командынхид Хабаровскын мастернуудта айлшалхадаа 2:0 тоотойгоор шүүгдэһэн байна. Тиигэжэ Хаба... футболистнууд 16 очк... лоһон. Мүрысөөнэй һүүлдэ шэргүүлдэжэ Улаан-Үдын «Байгал», сибирскын «Сибсе...», Ангарскын «Старт» дануud алдуу эндүү... суулжа, урагшаа гар... гынь тулаа.

В. Мор...

Улаан-Үдын гидрометеорологическа... торниин мэдээсэһэнэй ёһо... нөөдэр республика ... үүлэтэйшэг байха, урда... та бага зэргээр хура... аадар орохо. Улаа... родто үглөөгүүр 13—15... 28—30 градус дулаан ... багсаагдана.

Августын 15—16-най... нүүдтэ республика дот... зэргэ үүлэтэй байха, за... нютагуудта хура бороо... орохо.

Редактор
Ц. О. ОЧ...

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Ул... улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам... тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата— ... отделов: сельскохозяйственного производства и пар... жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и ... ной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологи... —24-74, советского строительства и быта—34-93, раб... ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и перев... 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культур... Бурятской АССР.

Н00498. Зак. № 1150.